

ЗКПЗ.03.

Е - 511.

Дер үстүнийг пролета-
рийлары бирикклэгэр!

Н. ЕЛИЗАРОВ.

ПАРТИЯНЫН ОНДӨРТИНЧИ
УУНЫ НЭНИ БҮДҮРГЭН.

А. ТОЗЫЯКОВ КӨЧҮРГЭН.

Чыгарып турганы Обком
ВКП(б). Улала 1927 жылда

SKP3.03,
E-SII,
Дөр үстүний пролета-
рийлары биринклэгэр!

Н. ЕЛИЗАРОВ.

ПАРТИЯНЫН ОНДӨРТИНЧИ
ИУУНЫ НЭНИ БУДУРГЭН.

А. ТОЗЫЯКОВ КОЧҮРГЭН

РКП (б.) 14-чи Јуунында нэни јөптөшкөн.

Москвада Докабр айдың 18-чи күнинэн ала 31 күнинэ јэтрэ (большевиктардың) Российский Коммунистический Партиязы јуун эдип иштенди. Бу јуун тужунда партияда туруган улус бир миллионнон ажра болгон (1,088,037) члендэри-лэ кандидаторы бастра. Јуунда 1,306 кижиделегат болгон, бу делегатар кажы-ла организациялардың јуунда делегатту болгоны ол болды.

А. И. Рыков 14-чи јуунды баштаарда айтканы, „Партияның јуундары јуулар тужунда, партия-да јүрүминэ болзын. ишмекчи-дэ албатаа, ончо тэкши-де албатаа учурлу нэмэ болуп јат Владимир Ильич, бу мундый јуундарга озо бэлэтэнип туратан, нэнин учун дэзэ, ондый јуундаар кандый-ла кэрэкти бүдүрэр кэрэгиндэ, оны учурлу нэмэ дэп көрүп турган. Бу өткөн јылда партия нэни иштэгэн, нени бүдүргэн, 11-чи јуун оның ончозын ајыктап көрөр керек. Алдындагы јуунда туткан центральный органдар кэрэкти јакши иштэгэн-бэ. муны ол-бу дэбэй јартың айдып, мунаң ары канайда иштэзэ јакшы болор онызын айдып, социалист јүрүмди баштаарына јуук јол айдып бэрзин.

14-чи Центральный Комитетинг, Ревизионный Комисияның, Центральный Контрольный Комисияның, Коминтерндэ турган РКП улустарының отчет докладтарын угала, јөптожип ол кэрэктер-

дин аайынча постановлениялар бүдүрди. Онон башка жуун мунан ары профсоюзтардын, комсомолдордын иштэген ижинин аайын салды, база партиянын уставын өскөрти кошты, РКП (б). Всесоюзная Коммунистическая Партия (большевиков) адаарын жөптөди, база [центральный орган-дарга: Центральной Комитетткэ, Центральный Кантрольный Комиссияга, база Ревизионной Комиссияга кижилэр тутты.

Центральный Комитеттин ижинин аайынча жуунга отчетный докладтарды нөк-лер Сталин Молотов этти. Бу эткэн докладтардын аайынча, жуун блааш эдип 50 делегаткуучын йты. пу докладтарды сүрэкэй шинжелеп, тартыш болды, Бу докладтардын аайынча жуун 559 үн 65 үнге удурлажып, мунан ары Совет Союзтын аайланар ижинин резолюциясын бүдүрди.

„Ол резолюцияда айдылганы,—Р К П 14-чи жууны. Центральный Комитеттин политика-да, иштэ баштаар ижин ончозы јакшы дэп туру, партияны-да, ишмэнчи-дэ албатыны, нөдрө јурты-да тыкыдып, албатынын айыл—јуртын өрө тарты, база социализмды бу бистин-де, өскө-дө аймактардын јэриндэ тыгытты“.

Центральный Комитеттин политика кэрэгиндэ, иштэгэн јолын жуун јакши дэп туру, онын ондый ижинин керегинде јурт-та ичинин, өскө дэ аймактардын ортозында Советский Союзтын кэрэги тыгыды дэп туру.

Өскө аймактар ла СССР ортозында не болуп јат.

Нөк Сталин бойынын отчетный докладында СССР ортозында башка аймактарда нэ болуп турганынын ончозын јартын айты

Јурт ичиндэги јууды јэнгэлэ, Советский Союз (ол тужунда РСФСР) јуу-чактаг амырай түшкэн. Бистин Орустын актары бастра јэндиргэн. Күн бадыжынын европанын капиталистары, јаш рабоче-крестьянский башкарууды үрэй-чачып согуп болбоды. Олор эрик јокто бискэ бэришпей, бисти амырын таштап ийди. Ондый неме узакка-ба? Ол тужунда онын јартын айдарга болбос болгон. Бистин өштүлэрибис, нәмәнин аийын көрүп туруп, кэлишгэдий болзо Советский Союзты јуулагадый аайы јарт көрүнүп турган. Ондый неме болды, ондый-да болзо, јуу баш таарга канча—канча санангылаган, је онызы неме болбой калды.

Нәнин учун ондый болды? Советский Союзты, јууларына олорго кем арча этти? Олордын колы будын кем буулап салган?

Капиталист наандардын уйагы, бой—бойынын сөснө кириш-көзө, күн чыгыжыла, Күн бадыжынын революциязы өзүп турганы, Советский Союзтын тынып күчи-чагы өскөнү бу ончозы олорго арча эдип, колдоры күлүнүп, олордын тонок ачабын токтолып, бистин узакка амыраар, кэрэгибис ондо болды.

Капиталистический јуртар, эрик јокто мундый-да кэрэккэ јууктады. Онызы срагай јаан керектер! Олор јагыстаг—јагыстаг Советский Союзты. Россиянын чын башкаруу дэл јөптөнгилэди, аныла садыжар бөлүн јөн бүдүргилэди саду бажарылар. Алдында бис бойы—бойыбис јуулажып турган тужунда, ол јуу токтогон кийниде, капиталист јуртар Советский башкаруды ол башкару эмэс дэл нәмээ бодобогон, онын кэрэгиндэ, кандый-ла керектен, нәмэдэн кыйгылап турган.

Күн—бадыжы-ла, Күн чыгыжынын ишмәкчи-лэ крестьяндагы Советский Союзтын иштәп

турган ижин, јаткан јадынын, сүгүнуп, јакшызынып көрүп турулар. Олор бистинг кандый-ла јакшы кэрэгибисти бойынын кэрэги эдип сананат кандый бир-тыртык јаманыбисти база онойып сананыжат.

Капиталист јердинг ишмэкчилэри-лэ, Совет Союзтынг ичимэкчилэрининг биригери күннинг зайын тыгып туру. Букалганчы јылда европа јэрэнинг ишмекчилерининг делегаттары бистинг јэрге кэлип баады. Олор бистинг јэрге кэлип Совет Союзты чынын билэргэ кэлгилэгэн. олор бистинг республиканынг кандый-ла толықтарынанг бэри көрди. Олордынг ишмекчи-лэ крэстьянынг Союзы октябр революциязын тэгин көдүргэн эмэс, бойынынг јуулап алган революциязын тэгин јэргэ корулаган эмэс эмтир дэп, көрди.

Советский Союз политика-да кэрэгиндэ, јурта кэрэгинде тыгыган. Ончо ишмэчилэрдинг аайы, аайланып тыгып кэлди. Күн бадыжындагы европанынг ишмэкчилэри муны көруп, јүрэктэри көдүрүлүп мактангылап туру. Бистинг иштеген ижибистинг аайынча, ишмэкчи-лэ революционный крэстьян бириксэ, эски турган помещик тарын, капиталистардын башкаруун јок эдэлэ, капитализы, помещики јокко бойынынг рабочекрэстьянский башкаруун төзөп, нэлэ кэрэгин бүдүрүп, јаңы јүрүмди аайлайтан эмтир дэп, көрди.

Күн—бадыжынынг европанынг ишмекчилери бистин Советский Союзка кэлип, буржуйларды јэк эдэлэ, ишмэкчи-ле крэстьян башкаруды бойынынг колына алза, ол тушта, албаты, нэлэ једикбэзинэп, јоктоп, кыйынанг, нэлэ таптан айрылар, Социалистический республика-да төзөп аайлагадый дэп көрди.

Бистин јердэг күн—бадыжынынг ишмэкчилэридинг делегаттары јанарда, пролетарий баш-

жарууды бойынын колына алар учурлу. онон учун, туружар дэшкилэп, сананып јангылайт. Олор биске нэлэ-дэ болужарыбыс дэйшкилэйт. Олор бойлорынын јэриндэ Сбвет башкуруунын чынын куучындап барар. Бистин өштулэрибис, Советский Союзты јамандап нэ-лэ дэп көптой-тонына олор арча эдер. Күн чыгыжыла, Күн—бадыжынын ишмэкчи албатызы, јангыс-ла Советский союз, каандар јуу кэрэк јок дэп, база оок албатыны јуулап. тоноп алары-ла туружуп јат деп, би лип туру.

Эмди каанду јэрлэр, јуу баштаарга бачим-дап бэлэтэнип туру, јаны јуулардын кара булутары үстубистэ турарда. Күн--барыжы-ла, Күн-чыгыжынын ишмечилэри-дэ, ннчо текши иштэ-нэрлэри-де, Советский Союз-ла бир болуп, оо јууктаар кэрэк онойтпаганча болбос дэшкилеп туру. Онойып јууктажары күннин з. й. лн тыгып јат. Ондый кэрэктэ, Советский Союзтын кажы-ла аймактар ортозында тыг болоры билдирэт.

Советский Союзтын аймактар ортозында, кандый-ла аайын ајыктап көрөлө, 14-чи јуун улай-тэлэй сүрэккэй кэрэктү јоп бүдүрди.

Јуун Центральной Комитетнэ, нэ-лэ аайын бэдрэп, европанын нүн бадыжында јаткан пралетариат-ла, база өскө јерлэрдэ кыйында тургандар-ла биригижерин тыгытсын деп, јакыи туру.

СССР кажы-ла јэрин пролетарийлары напитапистар-ла туружар тайагы белуп јат дэп. бойынын резелюциязында онойып талды.

Партия бойнын кандый-ла ижин јангыс Советский Союстын ичинде иштэбэй, кажы-ла аймактардын пролетарийлар ортозына революция тыгыырына иштезин деп јакыды

Центральный Комитет, јуу јок амыр јадарын кичээзин, эм ангы јуу болбозын дел турушсын, кажы-ла албаты-ла амыр јадарын кичээзин деп, 14-чи јуун мунайып јакып туру.

Ондый амыр, Советский Союзтын јурт ичинде, кандый-ла керектери бистин өрө таргарына ишмекчи-ле крестьянын јадынын аайлу башту эдэринэ, бистин јэрдэ социализм баштап төзөөргө јакшы болор.

Советский Союзты айландра капиталист каандар туру, озор бир кандый эбин таап, бисти јуулап, тоноп аларга турган нэмэлэр болуп јат. Онын учун јуун Центральный Комитетке, кандый-ла эбин таап, коруланарын кичээзин, кызыл черу-лу-ле талай-ла јүрэр јуундын керентерин тыгытсын деп јакып туру. Ол тужунда, бистин өштүлэрибис бош јадагајјатканыбыстын үстүнэ калып кэлбэс.

С. С. С. Р јурт ичинин аайы.

14-чи Јуун Советский Союз ичиндэ кэрэктин аайы кандый балуп турган онысүрэкэй шинжилэп, ајыктап көргилэди. Јуун бистин нэ-лэ јакшы ижибисти, кандый тыртыгыбысты. ујан ижибистин ончозын бескэлэп көрди.

Өткөн јыл Совет Союзтын, албаты-јоннын нэлэ кэрэктэрин өрө тартып алар иш сурэккэй тын иш болгон эмтир дэп, јуун онойып салды. Онойып өрө көдүрүлгэнибис, бир канча кэрэктэр јуу озогызына кэлжэ бэриптир дэп, туру.

Сельский хозяйсво 1924-1925 тылда, јуун озогызына бодозо 71 проц бэриптир. 1925-1926 јылда, байла сельский хозяйство 11 миллиард салковой дын нэмэзин бэрэр, ондый болзо, јуу озогызына бодоза, 18 проц.

Советский Союзтын садуу (государственный, кооперативный база кайойымдар) 1924-1925 тылда кандый-ла нэмэдэн бэргэн барыжы көдрө 5 миллиард салковый ол эмээ, жуу озогызына бодозо 74 проц болор. Ондый болгондо, государственный-ла кооперативный садулар 1922-1924 жылда, на-лэ нэмэдэн бэргэни 76 проц, кожоимдар 24 проц бэргэн 1924-1925 жылда, государственный-ла кооперативный садулар 79,3 проц бэргэн. Ол-нэ дээ, государственный-ла кооперативный садулар жыл заин тыгып јат, кожоимдардын садуу жыл заын астап јат дэгэни. Государственная-ла кооперативный саду кожоимдар садуун базып турыпјат.

1923-1924 жылда государстван нын садуунан 142 миллион салковый барыш болды, онын 71 миллион казнанын карилтэзи болуи казнаа баады. 1924-1925 жылда государстванный садуунан 315 миллион салковой барыш болды, онон 173 миллионды казнаа кирилтэ эдип аларга туру.

Тэмир јолдын ижи тыгып, көптөл, аргада-нып турган эмтир 1923-1924 жылда-5.040 миллион пуд болды.

Туура јэлэр-лэ саду эдэри тыный бәрди.

1923-1924 жылда. өскө аймактардын јэрин э алып баргын јузун-јүүр товардын базы 522 миллион салковой, айто бистин јэргэ киргэн товардын баазы 439 миллион салковой болгон. Ары-бэри өткөн саду 961 миллион салковойго јэти. Туура аймакторга алып барган товарлардын базынан, айто кирген товардын баазы 83 миллион јэтпэс болды, ол акча государстван-нын казназында туруп калды. Туура аймактар-ла эткэн саду 1923-1924 жылда 26 миллион сал-ковй барыш бәрди.

1924-1925 жылда башка аймактар-ла эткэн

сааду 1.273 миллион салковой го јэтти. Бујылда туура аймактардан кэлгэн товар, чыккан товардан 144 миллион салковой артык болды. Јэ бу башка аймактар-ла эткэн садуды, акчабыстын чыдаганынча садыштыбыс дэп айдары јок. казнада јаткан окчабыстын 144 миллион салковой акча алып үрэдибис. Јуун бу кылыкты јарабас дэп айты. Мунда кандый-да тэскэри нэмэ болуптыр мынан ары Ц К јакшы ајыктап турзын эн кийиндэ ондый нэмэ база болбозын, јууныг айтканы ондый болды.

Јурт ичинин садую база өсти.

1923-1924-1925 јылда 71 проц болды. Саду-да база кандый-ла нэмэ эдэри государства-ла кооперация кэрэгиндэ өсти, колјоим садулары астады 1923-1924 јылда государстваннын саду 45 проц болгон, кооперация садуу 19 проц болгон, којоимдардын 36 проц болгон 1924-1925 јылда государстваннын саду 50 проц кооперация садуу 24, 9% којоимдардын болгон. Ондый-да болзо 1923 1924јылда ок аршын саду којоимдардый артык болгон 1924-1925 јылда государства-ла кооперациянын садуу артыктады. Государства-ла садуу 1923-1924 јылда 37 миллион салковый барыш бэрди, онын 14 миллионы государстваннын казназына кирилтэ болуп кирди. 1924-1925 тылда нэмэнинн базын јабызаткан кэрэгиндэ, государстванын садуу 20 миллион барыш бэрди, онын 10 миллионнын казна кирилтэ эдип алар

Бу өткөн Іылда кооперация кэрэги сүрэкэй јакшы болгон элтир. Онын бир кэзик тоозы, Р. С. Ф. С. Р. ичиндэ январ айдыг 1 чи куниндэ 1924 јылда, кандый-ла јүзүн кооперацияга киргэни 1,470,000 болгон. 1925 јылда январдын 1 кы күниндэ 2,650.000 јурт болгон, 1925 јылда Июлдын 1 кы кунидэ 3.900.000 өрөкө потреби-тельский кооперация лардын ары-бэри саду эт-

кэн акчазын 1924-1925 жылда 3.720 миллион салковой болды, алдындагы жылга бодозо 55 проц артык тудунган акчазын 996 миллион салковой алдындагы жылга бодозо 57 проц артык тудунган болуп јат. Бу ондый-да болзо, сельско-хозяйственный кооперацинын ижи уйан болуптыр дэп, партиянын члени болгон кандый-ла кижии бу ишти өрө тартып, тыңыдарын кичээзин дэп, јуун мынайып јакыл туру.

Бистин јурт ичинин кандый кэрэктэрибис тыңыганы государственный бюджеттэн јарты билдирэт (бюджет-государстваннын кирэлтэ-чыгымын чийгини болор). 1923-1924 жылда государственный бюджет 1.917 миллионго кэлишкэн, 1924-1925 жылда 2.800 миллион салковойго, ол эмэзэ, јуу озогызына бодозо, 71 проц болуп јат, 1925-1926 хозяйственный жылда бистин бюджедибис 4,000 миллион салковыйго јэдэр.

Советский Союзтын хозяйствозы јыл за ин өзип, тынып браат. Ишмэкчи-лэ крестьян социалист кэрэгин бүдүрэргэ, баштапкы кэрэктэринэ јэтти. Бу кэрэккэ олор туурартынан болуш јок, бойлоры јэтти. Советский Союзта социалистический государства баштагадый кандый-ла нэмэ, ончо тэкиш бар дэп. В. И. Ленинын айткан сөзинин аайынча болуп туру. СССР-де социалист. кэрэк учун туружары, партиянын лэ-лэ ижинин төзи ол болор дэп, 14-чи јуунын резолюциясында айдылганы ондый болгон. Центральный Комитетткэ, экономический политика кэрэгиндэ—иштин төзи эдип, социалистический хозяйстваннын аайы, коримдар капиталынын аайынан башка болзын, оны јэнгэрин кичээзин дэп, јуун онойыш јакыды. Башка аймактар-ла эдэр садуды государстваннын болзын дэп кичээзин. Социалистический государственный садуды тыңыдып, көндиктирзин государственный саду

ижин аайлазын-жазазын, кандый-ла эткэн нэмэлэри өңдү башту болзын, олор крестьянский базарда толуп, олордын нэ-лэ кэрэгинэ тузалу болзын. Кооперацияга крестьян албатыны тартып, социалист кэрэгинин ижин бүдүрзин.

СССР. јуртѳынын хозяйствазын тыгыдар тазылду јол.

Советский Союзтын албатызынын јурт өңжүдәр кэрәги, бу калганчы јылда, јуу-алдындагызына тәндәжә бәрди. Каан тужундагы Россиядан јәткән фабрикалардын заводтордын көбизи јазалып, әм иштәп туру. База бир јыл өтсө ол тужунда, бистә бир-де иштәбәс фабрикалар, заводтор артпас. Озогыдан јәткән әнчи, ончозы аайланып, иштәй бәрди. Бискә бойыбыстын советский јаны јәпсәнәр кәрәк. Оны канайып јәпсәнәр? Албатынын өңжүүри кандый јол-ло барар учурлу? Мынан ары бистин экономический кәрәгибисти тыгыдарга, чын-ла јолы кандый јол болор?

Бу суруларды 14-чи јуун, ончо јанынан шигжиләп, ајыктап көрөлө, ол сурулар аайынча каруун бәрди.

Бистин јәрибас көбизи јәр-лә јаткан јәр. Јәрдән иштәп табар нәмәләрибис, фабрик—заводтор иштәгәнинән артык. Оны алдындагы айткан тоодон көрүнтурубис. 1913 јылда бистин јәрдән иштәп тапкан нәмәләрибистин баазы 12 милеиард салковой болгон, фабрик заводтордын иштәгәни 7 миллиар салковойдй, 1924-1925 хозяйственный јылда, фабрик—заводтордын иштәгәнин 5 миллиар салковойго бодогон, сельский улустар јәр иштәп тапканын 9 миллиар салковойго бодогон.

Алдындагы, әски башкарудан јәткән фаб-

рик-заводтор машиналар этлэйтэн. Олордын эдип турган нэмэлэри бистин јэргэ јэдишпэй јат, анчада-ла крестьяндардын кэрэксигэн нэмэ јэдишпэйт. Онын үстүнэ бистин фабриктардын, заводтордын нэ-лэ јэпсэли көөмой. Каанын Россиязы өскө аймактардын јеринэ, бистин јэрдэн иштэп тапканыбыстан өгкүрүп садып, онын ордына, фабрик—завоттордын нэ-лэ јэпсэлин алар, база бэлэн кандый-ла нэмэлэ айто тартаттан болгон. Башке аймактарга алып барып садар, онон садып алар нэмэнин баазы, албаты. оргозындагы садудын баазы-ла болуп турган. Каан Россиязы сельский јэрлэрдэн барган нэмэлэрди, өскө аймактардын јеринэ алып барганда, ол јердин базы кандый болуп турган ол баала садаттан болгон, бир јаннынан садып алар нэмэзи нэни-лэ бэрзэ, оны алар, бир јаннынан ол јердин баазы-ла алаттан болгон. Онын кэрэгиндэ, каан Россиязы, кандый-ла хозяйствэный кэрэк, кэрэгиндэ, өскө албатылардын колына тужэттэн болгон. Бистин јэрдэ, кандый-ла иш тыгырына капиталист јуртар килэбэйтэн. Россиянын нэ нэмэзинин тыгыбазы, карын олорго тузалу болуп турган. Ол тужунда олор бойлорынын фабрикаларынын товарын бискэ экэлип садарга јакшы, бистин нэ-лэ нэмэлэрибисти алып барып бисти куру таштап турган кэрэгиндэ, бис өнжүп болбой, јаныс-ла јэр иштээр Россия болуп, өскө аймактардын колына түжүп турганы ол болгон.

Бистин-дэ Советский Союз онойып барар эди. Евпропанын капиталист јуртары, озо баштап Советский Россияны база экономика кэрэгиндэ, колго түжүрүп аларга сананган.

1920 јылга јэтрэ бистин Советский Союзка товар кийдирбэс, бистин товарларды өскө аймактарга чыгарбас эдип, бистин јуртка кирэр јол-

дорды бистинг өштүлэрибис бэктэп салган болгон. Јэ 1920 јылда јолдор ачылган. Ол тужунда Англиянын башкаруунын бажын билип турган Ллойд-Джордж дэп кижиги айткан: „бис большевиктарды шыйдам-ла јэнгип болбогон болзобис, олоходы саллковой-ло согуп көрөрис“ дэгэн. Ондый эрмэк мындый аайлу болуп јат, олох бис-лэ јуулажарынан јана түшкендэ болзо, капиталистар Советский Россия-ла өскө нэмэлэ туружар дэп, јөптөшти, онызы, экономический кэрэк болды.

Россиянын фабрик-заводторынын ижиги тутуп, уйдадай бэрзэ, ол тужунда бис Россияга табына јүрүп саду эдэрибис, онон ары олохдын нэ-лэ кэрэктэри европанын күн-бадыжынын капиталистарынын колына кирэр дэп санаган. Анайып барган кийиндэ европанын күн-бадыжынын капиталистары, бистинг јурт ичиндэ кандый-ла кэрэктэрибисти олохга билтиртип, олохдын колына тужэр дэп бодогон.

Олох онойып бисти колго түжүрүп алза ол тужунда бистинг јэрдэ ойто помещик-ла, капиталистардын башкаруун тургузарга санаган, онон ары каан тужундагы алым дарыбисти төлөдип аларыбыс дэп бодогон. Јэ, олохдын онойып сананганы тэскэри болды. Совет башкаруу, башка аймактар-ла эдэр садуды бойынын колуна алды, өскө аймактардын јэринэ, кандый бир артыгыбысты алып барып, ойто кэрэктү-лэ нэмэ тартты. Јэ, кандый-да болзо. бис капиталист каандар-ла садыжар болуп калдыбыс: олохго бойыбистинг артык нэмэбисти бэрип, олохдон кандый-ла кэрэктү нэмэбисти алып јадыбыс, анчадала јэриштээр кандый машиналар, база фабрик-заводтордын нэлэ јэпсэлдэрин алып јадыбыс.

Бистинг эмдиги јурт ичининг аайынча болзо, бис өскө аймактар-ла садышпас аргабис јок.

Сельский јэрлэрдэ эткэн нэ-лэ аш курсактын артыгын алып барып бэрип, ойто нэ-лэ јэпсэла-лып јадыбыс. Ондый болуп турган кэрэгиндэ, бис өскө аймактардын садуунын аайына кирэбэрэрибис. Бистин нэ-лэ кэрэгибис капиталистардын кэрэгинин аайына кирэбэрэр. Бис ол тужунда бойы бистин экономический кэрэгибисти јылыйтып, -оны-ла кожо капиталистар, помещик-тар јок бис бойыбыстын јүрүмибисти аайлап болбогодый болуп барар.

Бис социалистический јүрүм баштарынан јана түжэрибис-бэ?

Јок! Качан-да онон јана түшпэзибис! Ондый болгондо, эм бис бойыбыстын јүрт ичин аайла-ар кэрэк, ол тужунда кэрэгибис тарла бойыбы-стын колыбыста болуп, тыгыыр.

Бистин кэрэгибис алдынан бойы тургадый, јүрт ичин аайлагадый эдип, -нэни этсэ јакшы болор?

Бискэ, кандый-ла нэмэ эдэр заводторыбы-сты тыгыдып, ол заводтор бистин фабрика-за-водтордын нэ-лэ јэпсэлин этсин дэп, тыгыдар кэрэк. Бискэ јаңыс-ла товар нэмэ эдэтэн маши-на фабрик кэрэк эмэс, бискэ фабрик-ла завод-тордын јэпсэлди эдэтэн заводтор кэрэк болуп јат. Бис бойыс јүзүн-јүүр машиналар, станок-тор этсин, ол станоктор, машиналар бистин фаб-рик заводторго сүрэкэй кэрэктү нэмэ, онын учун оны кичээр кэрэк.

Нөкэр Сталин 14-чи јуунда, калганчы сөзин айдарда айткан; Бистин эдэрибис, јаңыс ситца эмэс, јэ ситца эдэр машина-лар эдэр кэрэк. Бис јаңыс автомобиль эдэргэ турган эмэс, јэ авто-мобиль эдэр машиналар эдэр кэрэк. Бис јаңыс өдүк көтөөрго турган эмэ зибис, јэ өдүк көктө-өр машиналар эдэр кэрэк. Бис бойыбыстын јэ-рибисти туура јэрдэн нэмэ алып кэлип садар.

јэр эттлэй; кандый-ла кэрэгибисти бойыбыста уштэп турган јэр эдэр кэрэк“.

14-чи јуун бойынын революциясында айтканы мундый: СССР экономический кэрэги бойында болзын дэп кичээзин, ондый болор болзо, бис СССР-инг нэ кэрэги капиталистардын кэрэгинин шидүү болып барарынан оны айрып аларыбыс, онын кэрэгиндэ бис бойыбыстын јердин кандый-ла иш эдэр кэрэктэрди тыгыдар кэрэк, иш иштээр аайынча, ижибисти тыгытсабыс онок ары ол бистинг экономический кэрэктинг аайынча, ары-бэри бултаарга јакшы болор.

Јэ, онойып айтканыбыс, бистинг өскө аймактар-ла саду этиэй, олордонг кандый јэпсэл албас дэп айттыба? Јок одный нэмэ кэлишпэс. Бис граница ажыра бойыбыстын бар јогынын артыгын (агаш, аш, күдэли, өскө-дэ нэмэлэр) алып барып бэрип, ойто искэ кэрэктү машиналар, станоктор тартарыбыс. Јэ, ондый-да болзо, бис бойыбыстын Советский Союзта ол машиналарды бойыбыс эдэринэ кичээп, оны тыгыдар кэрэк. Качан бис бойыбыстын јэри бистэ, кандый-ла јэпсэлдэрди бойыбыс эдип, өскө-дэ иштэрибисти тыгыдып алзабыс, фабрикалар-ла заводтордын машиналарын, станокторын бойыбыс эдэ бэрзэбис, ол тужунда, өскө аймактардан ондый катту јэпсэл алдырбазыбыс. Эм тургуза, ол катту јэпсэлдэрди алдырып турарыбыс Ол бистинг кандый-ла кэрэктэрибисти аайлап тыгыдарга болуш болор. Ол Советский хозяйствонь тыгыдар иштинг төзи болор.

Бистинг кэрэгибистинг тыгыыр төзи ондый! Советский, Союзнын кэрэгин аайлап алар болуп, барар јолы ол! Экономический кэрэкти бүдүрэр аайынча, Партиянын 14-чи Јуунныннын төстөг бүдүргөн кэрэги ол.

Онон башка жуун, бистин журт ичиндэ, оры-
бэри чыгымга чыгарбас капитал төзөөр кэрэкт
дэп айты. Ол нэдээ? Бис ары-бэри чыгымга
чыкиас, төс капиталду болор кэрэк дэгэни. Нэ-
нинг учун? Кандий бир жаман боло бэрзэ, алба-
таа туза болзын. Кажы бир жылда аш чыкпай
жалар, товар јэтпэй барар, база-да эм тургуза
билдирбэс чыгымдаркөп болор. Бистэ запасный
капитал бар болзо, ол тужунда, бис аш чыкпай
калат-па, товар јэдишпэй барат-па, кэрэзибисти
бэлэн аайлап аларыбыс.

Бу калганчы айларда, бистин хозяйствен-
ный јэрләрди чотоордо, ондый төс капитал кэ-
рэги јарт билдирди. Пу мундый кэрэктэн болды,
бистин хозяйственный јэрләр, бу өткөн јылдың
ажы јаны чыгып турарда, аш јакшы бүдэттэн
туру дэп, баазын өйинэн өткүрө көп салгылап
ийгэн, ол салган баазын аайынча өскө аймак-
тартардың јеринэ мынча аш садар дэп, оноор-
тынан мынчанын товарын алар дэп, ижибисти
тыгыдып, јайымдаар дэп санаган. Кийниндэ, аш
озо бодогонына јэтпэй каларда, кандый саду-
дың кандый нэмэнинг, ижин тудар кэрэк, болун
баады. Бистэ төс капитал бар болгон болзо, ол
садуудың, ол нэмэнинг аайын тутатбас эди.
Мунан бодоордо, бис төс капитал, төзөбө өчкө
болбос.

Жуун хозяйственный јэрләрдинг тэскэри чот
эткэнин көрүп, Центральный комитеткэ, бу бу-
лардың ижин јакшы көрүп, аайлу-башту эдип
баштап, кийниндэ база ондый тэскэри иш чык-
пазын дэп, јакыды.

Журт ичиндэ тозар көптөдөр кэрэгиндэ, то-
вар эдэр јэрләрди тыгызын дэп, жуун, бу кэрэк-
ти кичээбэинчэ болбос дэп, јакып туру.

Государственный акчаны чыгымга чыгарар-
да сүрэкэй чэбэрлэн чыгарын турзын.

Бистинг кандый-ла саду-эдэр, нэмэ, эдэр социалистически ишти јайымдап, акча-ла, саду эдэр аайынча тэнгдэштирип иштэзин.

Бистинг јурт ичининг албатызына, анчада-ла крестьяндардын нэ-лэ кэрэгинэ једишкэдий эдип, кандый-ла кэрэктү нэмэләрди тынгытсын; онын кэрэгиндэ јурт ичининг кандый-ла нэмэ эдэр јэрлэргэ болуш этсин. Кандый јердэ, ондый нэмэ эдэр јэрләр башталып турган болзо, ологго болужын јәтирзин.

Фабрик-заводтордын ижннинг, садудын, ко-операция садуды аайынча 14-чи уунын јуунын јакылтазы ондый туру.

Сельский хозяйстванның ижининг тынғы-ыр јолы.

Фабрик заводтордо, иштәр нэмэләр-лэ, јер-дән иштәп табар кандый-ла аш курсактын, өско нәмәнинг ортозы јаңыс дәп кәм-дә биләр. Бистинг фабрик-заводтор, јаңыс-ла јурт ичинә кэрэктү нэмэләрди иштәп јат. Ол нэмэләрди кэрәксип алары сельский јэрләрдә јаткан-крестьяндар. Крестьян улус јердән канча-ла көп нәмә иштәп алза, анча крәзи товаралар. Фабрик-заводтор, јердән тапкан кәзик иәмэләрди, база иштәп јат. Фабрик-заводтордо бүдүп турган нә-лә машиналар-ла, јәпсәлдәрлә јерди иштәп, јер-дән нәмә таап јат. Јәр иштәәри тынғыбаза, (кү-дәли, гәндир, көбөн) саларын әлбәтбәзә, крестьяндардын товар садын алары тынғыбаза, ол ту-жунда, бистинг фабрик-заводтор өрө чыкпас, са-ду-сабырыс коомой болор. Бир јонынан бодозо, фабрик-заводтор јәр иштәәр машиналар, база кандый-ла кэрәк јәпсәлдәр әтпәс болзо, јәр ижи база тутай бәрәр. Онын учун бис, кандый фаб-рик-заводтын ижин улай тынғыдар аайын бәдрәп

турган болзобус, јәр-дә иштээр кэрәкти унду-
бас кэрәк.

Мунын ончозын көрүп 14 јуун Центральный
Комитет-лә, кө бастра партия „сельский хозяй-
ства тынгузын дәп, оны иштәдип, полужып, јак-
шы укту үрәндәр чачын көптөдөринә, машина
база өскө јәпсәлдәр әдәр јәрләрди тынгудырына,
јәрди машиналар-ла иштээринә, јәр кәзәринин
ижин аайлу-башту әдәринә сельский хозяйства-
нын аайынча јүзүн-јүүр коллективтар баштал-
за ондый-арга болужып тынгударына кичәзин
дәп. јакыды.

Бистә 22 миллион крестьянын өрөкөзи,
онын бир канча миллион өрөкөзи јокту өрөкө-
лөр бойларынын ижин иштәп тапканы јәдишпәй
турган. Нәнин учун? Олор өйинән өткүрә јокту-
оок, олорго болуш әтпәгән олордо јәпсәл јок,
иштээр мал јок, онын учун јәрин јиңыртып бол-
бой, үрән јок кәрәгиндә, аш салып болбой јат.
Бискә, әпту-канду иштәнәр, нә-лә јәпсәлдү сель-
ский хозяйство кэрәк. Крестьян јәрди ойиндә,
аайлу-башту иштээрин кичээр кәрә. Крестьянын
кра тартып турган јәриндә, озогы агаш салдаа
јәгип салган, өңи-бажы јок јаман аштын ордына,
ус-крестьян башкарган, јәр иштээр трактор дәп,
машина јүрәр кэрәк. Кра кәзәр түжунда, јалаң-
да комында серп тудунган, бөкчөйипкалган кре-
стьянын эмәгәнинин ордына аш-кәзәр машина
јүрзин. Ашты күрәк-вә салкынга чачпай, аш ча-
чар веялка чачсын; күдәмини агаш-уур талкуу-
ла талкыбай, күдәли талкыыр машина талкызын.
Крестьян албаты ток-тойу, өдүк-тонду, бичикчи
болорына, киргәнәйлы ышталып калган јаман
тура болбозын, јаткан јадыжы оок малдар-ла ко-
жә болбозын, јә каргән айлы-туразы јарык эле-
ктричество-ла јарыткан тура болзын дәп бистин
бир сүрәкәй кичээр нәмә ол болуп јат,

Эм бистинг бу он жылдын туркунына будурэр ижибис олболуподелт. Je оны албаты-јон артозына таркадып, бу ижибисти канайып бүдүрэрибись?

Очозын күрүс бир аай канайып иштээр, табынча ол иштинг ончазын бүдүрэр.

Озо биштап, тургуза иштэгэдий иштэрди иштээр Эм тургуза кучубистинг акчабыстын аайын көрүп туруп, чыдагадый ишти эдэрэбис. Јаңыс кижиги эдиготал јас нэмэни, коллектив база артель эдэр дэп, оны ундубас кэрэк.

Партиянын 14-чи јууны бойынын резолюция зында мынайып айткан: Сельский хозяйство тынгызын дэп, иштэдип, ооболужар кэрэк“ дэп.

Оо канайып болужар? Кандый аайлу болужар? Ондый аай коп. Ол јолдордын аайлу башту төстулэрин јуун көргүзип айдынбэргэн.

„Јакшыукту үрэн чачып коптөдөринэ кичээр кэрэк дэп, јуун айткан. Ол нэдээ, агрономнын үүредүйүн угуп, онын аайынча иштэнэри. Эскд аайынча, иштээр ишти таштар кэрэк Јер иштээи ишти, эмдиги јаңы иштинг аайынча иштээр кэрэк; үрэнди арлап, јэрди өйиндэ тартып, үрэнди өйиндэ чачып јаңы иш аайынча иштээр кэрэк. Бу иштэгэдий иштинг бир кэзиги, аш чыгары јакшы болуп, аш көптөй бэрзэ, крестьянын доходы да көпгөөр.

фабрик-заводторго кэрэктү кзмэларди чачып, тындары.—Ол ме дээ, фабрик-заводторго кэрэктү баалу нэмэлэр чачып көптөйдөри: күдэли, кэндир, көбөнг, свекла, маалада өзөр өлөнг кузук. Олор дэгйн аштан баалу. Олордын доходы көп болор.

1925 јылдр, 1924 јалдаазына бодозо, аш салары 4-5 проц артык болды, ал-ок тужунда, кзун сынду күдэли салары 18 проц көптөди, уөбөнг 30 проц, сахар эдэрсвекла 30 проц маала

кузугы 12 проц јатти.

Мундъ й нәмәниг аайын көрүп, Наркомзем-ондый нәмәләрди чачып, оны тыңыдарына крестьяндарга болуш эдәр дәп, баштап эткәни 450 база 1200 иирәр күдәли л., кәндирди кайна-ып, салза јакшы бүдәр, оо үрәдәр јәрләр ургусты, 250 картошканы канайып салза јакшы болор ооүүрәнәр јәр тургусты 675, картошканы канайп салтан, оны көргүзәр јәр тургусты, 80 салар эдәр свеклоны канайып салаттан ооүүрәнәр јәр тургусты 20 свекланы канайып салаттан оны көргүзәр участка тургусты.

Јагыс кижиги, машина садып аларга чыдабаста, онын үллүнә пштээр-дә јәри ас болуп јат. Машинаны аларга крестьяндардын артелине, товариществоларына, коллектив тарына Јәңил. Машина-ла иштәргә, элбәк јәр јакшыда, астам-ду-да, тузулу-да, ас јәр болзо, машина-ла ондо нәни крестьяндарга јәңил; крестьяндар кажы бир сельско хозяйственный кооперативка кирип бириккән болзо, ологго иштәәргә јәңил болуп јат.

Машинаа содларга јагыс јокту кижининг жүчи јәтәпәс айдарда. садып ологго Бойынын ижинди јәңилтип, көп доход алайын дәзән—кооперативный ишә биригип, кожо иштә.

Бу Јокту улустарга айдылган сөс.

Орто јаткан крестьян тәмир салда, ол эмәзә тәмир тырмуушты канайып садып алар; бир эки-уч орто јаткандар биригип аш чачар вейалка (ол эмәзә јәр иштәәр бир кандый машинаны өрото-до јаткан јагыс кижиги садып алып болбос) саджп алар, јә јокту кижиги оны да алып болбос Јокту кижиги узак срокту кредитән акча алын, онын тырмуушла тәмир салда, ол эмәзә, тәмир тырмууш садып алар, онон өскө бир-дәз нәмә лбаас. Јоктудын көбизинә салда-да кәрәк јок,

нэнинг учун дэзэ, ондо салда тартып иштэнэр ат јок Орто јаткандар-ла јоктулардын артели, товариществозы, коллективы мэндэбэй тапла кандый-да сельско-хозяйственный машиналарды алдырып алат, олардо јозок јолду, тузалу эдип тудунар.

Совет башкару крестьяндарды сельско-хозяйственный машиналар-ла јэпсэлдэр-лэ тыгы-дар кэрэгииндэ, јүзүн—јүүр аайын бедрэп, кичэ-энип туру. Бу машиналарды, јэпсэлдэрди эдергэ онынг ижин тыгыдып туру; ол иш јуу озогызын артыктэй бэрди. Туура-да аймактардын јэринэн јэпсэлдэрди, машиналары алып келэри коптөй бэрди. Бистиг јэрдэ јагы иш башталып туру, ол нэдэзэ, озогы Россей јэриндэ эдилбэгэн јэпсэлдэр, машиналар эдергэ туру, ол мундый машиналар. т р а к т о р, салда Ленинградта „Кызыл Путиловец дэп завод 1925 јылда Октябр айда 15 трактор эдип чыгарды; ноябрда 24, трактор эдэринэн бери эткэни бастра—147 трактор 1925-1926 хозяйственный : јылда СССР ни көрө заводторында 1.750 трактор едэр дэп салды. Јокту-ла орто јаткандар сельско-хозяйственный јэпсэлдер аларга јэнгил болзын дэп, акча чыгарган

1925-1926 јылда 999.000 салда, 45.000 үрээн чачар машина, 56.000 аш кэзэр машина, 40.000 ат-ла өлөң јуур машина, 35.000 аш согор машина, 103.000 аш чачып алаар машина, 3 миллион ажра чалгы, 1 миллион серп; көдрө 120 миллион салковыйдын нэмэзин эдип садарга сананыбыс. Онон башка крестьян ортозына 18.000 трактор садарга-ба дэп, сагышта ондый болгон. Огкөн јыл 500 трактор садылган болгон.

Крестьяндар сельско-хозяйственный машиналарды, јэпсэлдэрди сураары тыгый бэрди.

Откөн јыл 500 трактор јайылтканы, бу јылдагы сурактаң көрөр болзо, јэр иштээр кэрэгин-

дэ революция башталып турганы билдирип туру
јән айдар. Сельско-хозяйственный кооперация
тыңыды дэп адар кэрэк (трактор садып аларла-
рдын төзи-ол); крестьяндар озогы јэр иштээр
эски аайын таштап, эмдиги чакта јерди канайда
иштэп турган аайы јаар болды; бистин јэр иш-
тээр аайыбыс, мэндэш—јокко. табынча өрөлөп
тынып јат.

Тов. Рыков партиянын 14-чи конференция
јуунында, бойинын докладын айдарда айтканы:
„машина—трактор-до болзын, деревнэ јэргэ ба-
рган кийиндэ ондо революция чыгарар, ол нэ-
дэзэ, ол тужунда јон бирлэжип бир аай јэр иш-
тэп, аш салар дэгэни, онойып иштээр болзо ту-
залу болор—Трактор мун јэр иштээр кэрэгин-
дэ, куучын айдарлардан артык, озор дэрэвнэ
јэргэ барып куучын айдар болзо, куучынды тэс-
кэри болор. Трактор дэзэ, јоннын иштэйтэн
ижинин аайын көргүзүп, иш иштээр.

Партиянын 14 чи јууны крестьяндар кэ- рэгиндэ нэни айты

Бистин Советский Союзта јаткан албатынын
көбузи—крэстьян. Ишмэкчи албатаа онын пар-
тиязына крэстьян јурту јердэ, социалистический
јурт бүдүрэр аайлу болуп јат. Бистин јурта 22
миллион крэстьяндарын өрөкөзи озор алдынан
бойы—бойына башка јадып бойнын-ла айыл
јурттын кичээйт. Сельский хозяйствадан табар
нэ-лэ нэмэ, бистин фабрик—заводтардын иштэп
чыгарып турган нэмэлэринэн раак артык. Мы-
нан көрөрдө, социалистический јурты крэстьянла
јок бүдүрүп болбос Советский Союзтын ишме-
кчилэри јангыс-ла крэстьян-ла биригип, табынча
социалистический јүрүмгэ јэдэр, онон башка
болбос.

Крестьян бойнын јурт тударынын аайынча, бир аай түнгей јаткан эмэс. Крестьяндардын бөлүктөри мундый: кулак орто јатканы, јокту. Ондый-да болзо, орто јаткандары коп. Орто јаткандар, кандый-ла нэмэнин көбизин олор эдип јат. Јэр иштэп, аж эдэри орто јатканын колында. Тоозы-ла оны ээчий јоктулар. Сранай ас бөлүги 3-4 проц. јэтрэ кулактар болуп јат.

Орто тэгэн крестьян—ол бойынын кучи-лэ јадып јат, ол иштэнип, боинын айыл јуртына азранар курсагын таап алып јат, кажы бир-дэ, онызы артыктуда болор.

Јокту крестьян—бойынын кучи-лэ јадып јат јэ ондый-да болзо иштэп тапканы айлы јуртунын курсагына јэтпэйт јокту кижинин нэмэзи, качан-да јэтпэс. Ол јалку иш шитэбэс кэрэгиндэ, ондый болуп турган эмэс; јэ јокту кижиде ат, салда, тырмууш үрэнабаза нэ-лэ тудунар—кабынар нэмэлэри јэдикпэс учун, ондый болуп јат. Онын учун, јокту кижі эрик јокто турартынан иштэнип табар кэрэк, ол эмэзэ јалчаа јалданар, ол эмэзэ, кандый бир иш иштэгэдий јэргэ барып иштэнэрг, курсагын-да азранза јакшы.

Крестьян-ла ишмэкчээ јангыс јол-ло барарга кэлижэр-бэ?

Крестьянга ишмэкчи-лэ кожо барарга тузулу-ба, јок-то?

Ол крестьянга јарабой, тэскэри боло бэрэт эмэш-пэ?

Бу мундый закон-ло табылып турган суруларга бэрэр карулар, бир канча бөлүнэ бэрип јат.

Кулакка јоктулардын, кажы бирдэ орто јаткандардын кучи-лэ, каны-ла јакшы јурүм јүрүп болып, сэмирип турган нэмээ, ишмэкчи албаты ла јангыс јол-ло барарга јарабас.

Јокту крестьян-ла ондый эмэс. Јоктудын

јолы ишмэкчи-лэ, јангы јайым ток—тойу, аайлу-
башту сойиализм јүрүмгэ барар јол. Бу јолдон
башка—јокту крестьян, бойнын уур коомой ју-
рүмнэн айрылар јол јок.

Орто кижикэм-лэ кожо кайдар барар? Ку-
лак-ла кожо ойто капиталистарга, помещиктар-
ла, буржуйлардын базынчык кыйынду башкару-
уна-ба? Ол эмэзэ, јоктулар-ла ишмэкчилэргэ
биригип, социализм јаар болорба?

Орто кижикэм-лэ бараза аайлу болор? Ку-
лак-ла, буржуйла-ба, ол эмэзэ јокту-ла ишмэк-
чи албатынала-ба?

Јокту-ла ишмэкчи албатынын јолы-трактор-
га, электрический салдаа, үрэн чачар машинаа,
өлөн чабар машинаа, кра кэзэр машинаа, аш со-
гор машинаа, аш чачар веялка машинаа барар
јол. Бу машинаа барар јол—кижи ижин јэнгил
сүгүнчилү эдэр јол. Кижикүчи аста болза, кан-
дый-ла иштэп алган нэмэлэри көп болор јол.
Кооперативтардан сельско-хозяйственный ишти
күч эдип тözöör јол. Деревнэни, ток-тойу, өдүк-
тонду, бичикчи, ачана билбэс, јэдикбэзи, оору-
јоболы јок эдэр јол дэп болор.

Кулактын јолы дэзэ, озогы каргышка кал-
ган јүрүмгэ ойто баштанар јол. Кижикурсагын
азранып болбос, күчи-чагы чыгар уур, күчин ой-
то јандырып албас—јол ол болор. Ол тужунда
кижи чагы јэтпэй аш курсакка јэдинбэй калаш-
ла, квас-ла азранар јүрүмгэ баштаар-јол ол бол-
ор. Ойто помещиктар-ла капиталистардын чон-
чой алдына бастылар—јол ол болор.

Јэ, ор о јаткан крестьяндар бу јол-ла ба-
дас. Јэ ол јоктулар-ла ишмэкчи албаты-ла онын
алдында турган отряд—коммунистический пар-
тия-ла јангыс јол-ла барар.

Центральный Комитеттин отчетту докла-
дынын аайынча, партиянын 14-чи јуунын бүдүр-

гэн резолюциязында айдылганы: „Деревне јәрдә пролетариаттың иштүү јоктулар-да, анчадала јалчылар болгондо, орто јатканы, оның јана түшпәс чындык нөкөри болор учурлу. Помещиктардың јәрин јок эдип, помещиктардың јәрин крестьяндардың колына табышкан кийиндә, деревнә јәрләрдә јоктулардың комитеттеринин ижинин аайы кулактардың јәрләрин айрып алганын бир-дә эбәш ундубас кәрәк. Орто јаткан крестьяндарәм өйинән өткрө тыгып, бу крестьяндарәмди крестьян ортозында, крестьян албатынын төзи болуп баады“.

Резолюцияда айдылганы: „Бу албатыны тургуза бис јанг әм јана түшпәс тың нөкорөбис болбос болзо, пролетариат башкаруу кийинде, дәнни-ле бәрзә, ол тужунда бис социализмды баштап болбозыбыс.

Деревнә јәрдә, социализм ижин баштаар төс јолы кандый јол?

Кандый дол-ло крестьяндар ол ишкә тартылар?

Партияның 14-чи јуунының резолюциязы мундый каруун бәрәт: деревнә јәриндә социализм ижин баштаар төс јолы мындый аайлу болуп јат; деревнә јәрләрдин кооперативына бастра крестьяндарды брик тирип, олардың ортозына социализм ижин баштап, оны тыгыдып, капиталистарды кыстап нә-лә аайын бәдрәп, оларды ол јон ортозында јок болорына кичээзин.

Айдарда деревнә јәрдә социализм ижин баштаар јол кооперация ажра болоттон туру. Крестьяндар кооперацияга кирәр болзо, социалистический ишке кожо киргәни ол. Крестьяндарды кооперация-ла тыгыдып, кооперация ижи тыгыыр болзо, деревнедә социализм-да ижи аайланып, бойының јолы-ла барар.

Крестьяндардың көбизи өрто јаткандар бс-

лун, јэрдэнг, јуатанг табар кандый-ла нэмэлэрдинг көбизин омор та иштэл таап јат; онын учун оморы јэр иштээрдинг төзи дэл айдар кэрэк. Ондый болгондо, деревнэ јэрдэ социалистический ишти аайлап тыгыдары—орто крестьян, кооперацияга кирип, онын ижиндэ кожо турар, онон болор. Орто крестьян јок, деревнэ јэрдэ социалистический ишти-дэ баштаар айы јок. Мынанг көрөрдө орто јатканын сэрэкэр сүрэкэй јарт билдирип туру.

Партиянын 14-чи јууны ЦК-ын докладынын аайынча бойынын резолюциясында айтканы: „орто јаткандардын аайын, омордын кэрэктүүн бодобсс нижи болзо ондый нижи ишмэкчи лэ јокту—орто јаткандар-ла биригип, тынъ ырына буудак эдип, деревнэ-дэ социалистический ичи баштаарына-да арча эдип, бистин јэрдэ пролетариат башкаруунын ижик көндиктирбэс нэмэ ол дэл болор“.

Јуун бойынын резолюциясында айтканы: „деревнэ јэрдэ пролетариаттын шидэү јокту болзо, орто јатканы јана түшпэс онын чындык көкөри болор учурлу“.

Мынын кэрэгиндэ, партиянын деревнэдэ иштээр ижининг төзи, ишмэкчилэр-лэ јоктуларды орто јаткандар бирикктирип оны тыгыдары, база деревнэ-лэ город ортозынын биригэрин тыгыдары. Бу јангы экономический политика јылдарда, деревнэ јэрлэрдн, кулак ойго аайланып тыгый бэрди. Јангы экономический политика-ла бэргэн јайымдарды, кулактар сүмэ-лэ тузаланып јат. Кулак саду кэрэгин, јэр арендовать эдэрин јалчы јалдап аларын, ончозын сүмэ-лэ тузаланып јат. Кулак алдынанг бойы политический күчтү болорго туру. Ол јоктуларды билинип ала-ла, оморды ээчий орто јаткандарды тартып аларга туру. Ол орто јатканды, ишмэкчи албатаа

партияга, Совет башкаруга удурлажар эдип аларга санайт. Деревнэдэ кулак-ла кожо, јаман көптөп туру. Оны көрбөзөбис, аайын билбэс, кулакка удура бир-дэ нэмэ этпэзэбис—ойто буруп албас тэскэри иш болор.

Јэ кулактын деревнэдэ эдэр јаманы канча крэзи јаан? Бу иш-лэ тартыжарга, кандый бир өско нэмэлэр, јоктулардын јангы комитедин төзөр-бэ, ол эмэзэ јакару јолы-л кулактарды јок эдэрбэ?

Партиянын 14-чи јууны бу мунды јана түшпэс каруун айты: Јок?

Партиянын 14-чи јууны айты: Кулак-ла удурламыр, оны-ла тартыжары—јоктуларды бирикктирип, кулак-ла удурлажар эдэр кэрэк, база пролетариат-ла јоктулардын орто јаткандар-ла биригэр јолын тыгыдып, кулактар јангыскаандыра туруп колзын дэп орто јатканды кулактан айрып аларына кичээр кэрэк.

Јокттлардын комитедин ойто тургузары, јуу тужундагы коммунист кысталанын ойто тургузарын, база кулактарды јакару-ла јок эдэр нэмэлорэмди ойто кэлэр дэп, оны айтпас-та кэрэк.

Кулактар-ла јакаруажира тартыжары кэрэк-јок. Ондый нэмэлэр-лэ иштээр болзобис, ол мундый аайлу болуп барар; деревнэ јэрдэјаткан кулактар-ла јоктуларды көрүшпэс эдип, пролетариат-ла крестьянын бирикэнин јок эдип, бистин кандый-ла баштаган ижибисти јок эдэрибис. Кулак-ла экономический аайыла таргыжар кэрэк.

Кулакты күч-лэ јаба базары эмэс, оо алдырышпай, бойынын кандый-ла кэрэгин тыгыдар, аайыла туружар кэрэк. Кулакты өлтүрэры эмэс, налогтын аайыла түгүн кайчылаар кэрэк. Кулактын садуун бэктэбэй, оо удура кооперация садуун тыгыдар кэрэк. Кулактын акчазын, јо

Өжөзин каанаып блаап алары эмэс, јә ологро на-
логты тыгыда салар кэрэк. Кредитный товари-
ществаларды көптөтсө; ологр јоктулар-ла орто
јаткандярга јәңил барышту акча бэрэр, ол тушта
јокту-ла орто јаткан, кулакка барбас, оноң бо-
луш сурабас, кулак колјна түшпэс. Кулактын
артык јәпсэлин, үрэнин блаап албас кэрэк, бу-
нэмэләрдинг болужы-ла ол кэрэсэнгән улусты
колго түжүрүп јат; оның ордына төлөөринэ јә-
ңил эдип, јоктуларга јэр иштээр јәпсэлдэр, үрән
иштээр мал бэрэр кэрэк.

Јокту-ла орто јаткандардың бириккэнин
тыныдып, орто јаткандарды баштап ээчийде
алып барар кэрэк. Јоктуларды партияга Јуукта-
дып, бирикктирип, кулакка удра тургузар кэрэк
Кулактын јаманы-ла туружар јаңыс нэмэнинг
аайы бу-Кулакты политической јак эдэлэ, оның
кижи кўчин тэгин јиир ижин срабай астатса, кэ-
рэктиң бүткэниолболор.

Партияның 14-ги јууны, партияның 14-чи
конференциязының крестьяндар кэрэгиндэ бү-
дүргән кэрэктэрин, бүдүргән аайынча, бүткүл
бойын јакшы дэп јөптөди. Ол конференцияның
постановлениязында айдылганы: аренд учурын
тыгыдары, иш эдэр кижилэр јалдап алары, оок
устарга болуш э. э. и, деревнэ јәрдинг кандый
устарының налогын-эжин јәңилтэри, кооперация
ижин тыгыдары, советтэр ижин аайлу-башту
эдэри, кулак-ла деревнэнинг буржуйлары-ла јака-
ру аайынча турушпай, экономический аайы-ла
туружар кэрэк.

Бу постановлениялардың јолы ончозы јаңыс
бистинг айыл-јуртубысты өрө тартып алар иш-
тэргэ арча эдит турган нэмэләрди јокэдэлэ, нэ-
лэ ижибисти капшагай тыгыдып, ишмэкчи алба-
ты-ла крестьяның бириккэнин тыгыдар кэрэк.
Партияның 14-чи јууны ондый иштинг аайы бил-

дирди дэп, айты. Бу кэрэктинг аайы деревнэ јэ-
ддинижин аайлу-башту этти, пролетариат-ла онын
партиязы крестьяндарга јакшы көрүнүп, крестья-
ндарды социалистический ишкэ тартып, оо иш-
тээрчэ-лэ иш аайлу болды.

Ол-ок тужунда партиянын 14-чи јууны, Цен-
тральный Комитеттинг октябрайда 1925 јылда,
деревнэ јэрдэги јоктулардын ортозында канайда
иштээр дэп бүдүргэн јобин, бүдүрген аайын ча,
бүткил бойын јөптөди. Бу јөптөрдө айдылганы,
јоктуларга кандый кэрэктү нэмэлэр-лэ болуш
этпэгэнчэ болбос, ол болушты кандый аайлу
эдэтэн оны салган, јактуларды башка бир аай
бириктирэр кэрэкти чыгарган.

Бу мындый јөп Центральный Комитетткэ
нэ кэрэк болды?

Мындый јөпти, нэ-лэ кэрэктэрдинг аайын
көруп туруп, бүдүргэн. Партиянын 14-чи кон-
ференциязы бујөпти бүдүргэн кийиндэ, Комму-
нист партия јоктуларды ундуп салала, јоктулар-
дын бажин ажра, орто јаткандар-ла биргижэргэ
туру, онын кичээгэни јоктулар эмэс, орто јат-
кандар дэп, о он-мынан үн чыкты. Ондый ку-
учын төзи јок төгүн куучын, јаныс ишмэкчи
коммунистардын эрмэги эмэс, деревнэ-дэ јэр-
лэрдинг коммунистарында бар болгон. Ондый
кууындарды јак эдэр кэрэк, нэнинг учун дэзэ,
јоктулардын-да биригэринэ, јоктулар-ла орто-до
јаткандардын биригэринэ сүрэкэй јаман эдијай,
Деревнэ јэрдэ јактулар пролетариаттынг шидүү
дэп, партия јактулар-ла срагай јууктажып бир-
аай биригэргэ туру дэп, база-да катап айтпаган-
ча болбос. Партия орто јаткандар-ла биригэрин
јоктулардын бажын ажра иштэп турган эмэс,
јоктулардын болужы-ла, јактулар ажыра иштэп-
јат. Партиянын ижи јоктуларды орто јаткандар-
га удра тургузарга турган эмэс, јэ јоктуларды

бириктирип, орто јаткандарга јууктарып, јоктуларла орто јаткандарды бириктирэргэ, туру. Јоктуларга кандый-ла кэрэктү нэмэ-лэ болуш эдэраайын тургузып, ол ишти албаты-јон ортозынада тыгыдып, кэрэкти јайылтар дэп айдар кэрэк. Ол иштардинг аайылары буткэн. јоктуларга болуш эдэр башка акча төзөөр кэрэк-буши ол болуш ижинэ кирижип јат. Олакча төзөөри 10 миллион салковой акча булуп төзөлип калган. Бойлорынын айыл јуртын (мал садып алары, јэр иштээр кандый-ла јэпсэлдэр алары, булардан-да өскози бар) тыгыдарга онон јэнгил барышту-да узакка-да акча алар. Онсн башка јоктуларга кандый-ла јүзүн кооперацияга кирэр аайын тургускан; јактуларга үрэ наш бэрэинин, јэриштээр јэпсэлдэр бэрэринин, иш иштээр мал аларыннын, аайын јэнгил эдип, оо тудар акчаларды эм көптөдип тыгыдып туру; налогты јэнгилтэри, агаш алар тужунда, јэр кэзэр тужунда базада өскө јэнгилтэр нэмэлэрдинг аайын ончо тургузуп салган.

Советтердин, кооперациянын правлениязынын калганчы талду тудун тужунда, нэмэнин аайы мындый аайлу көрүнди, јактулар ончозы јаныстан, бир аай турушканы јок, чачылып калтыр. Деревнэнин кулактарын көрөр болзо, ондый эмэс, кажи биртужунда олор бириккилэп ал ан, бир аай туружуп тургандар. Бирканча јэрлэрдэ, ол эмэзэ, олор стангай көрүнбэгэн, онын үни-дэ угылбаган; ол эмэзэ олор, удурлажарга чыкылаза-да, бир аао турбаган учун, кулак-тар олорды кыстап советтердэ. аймакисполкомдордо, кооперативтын правлениязында, јэрлэрин блаап алып ийгэндэр.

Ондый кэрэктинг аайынан көрөр болзо, јоктуларды бир аай бириктирэр иштинг аайын јашыртып, оны төзөп тургуспаганча болбос эм-

тир. Центральный Комитет ондый эки аай тургузарга туры. Ол нэ дэзэ-жоктулар башка собрания (јуун) эдэри, анын кийиндэ советтэрдэ, аймакисполкомдордо, кооперативтын управленияларында, жоктулар башка биригип фракция болоры.

Нөк. Сталин бийынын докладында айткан: “Жоктуларды бир аай бириккитирэр дэген сөс, мунун учун кэрэктү болды, жоктулардын чачынгазын жок эдип, коммунистардын болужы-ла, олор алдынанг политический күч бэрзэ, ол күч-ле олор, деревнэдэ пролетариаттын, орто јаткан крестьяндар учун кулактарла удурлажып туружарына, бир аай бириккэн шидүү болор. Жоктуларга сөс бэрэр кэрэк, оо тэгин, ол бойы алдынанг туруп, Коммунистический партия-ла государстваннын болужы-ла, бир аай биригип, советтердин, кооперациянын, крестьянский комитеттердин деревнэдэ јон ортозында кандый-ла иштин аайнча кулактар-ла тартыжарына үүрэнзин; онын тортыжуу ГПУ ажра болбозын, политический јол-ло тартышсын, биригип тартыжар јол-ла тартышсын.”

Бир аай бириккэн жоктулардын, олордын собрания јуун тужунда, жоктуларды орто јаткандарга удра тургузар дэп нэмэ жок болзын бистин партиянын сүрэккэй јаан кэрэги, жоктулар-ла орто јаткандарды бириккитирип, олордын ондыйтын бир аай турганы кула тарга удра, партия-ла, Совет башкарудын өштүлэринэ удра болзын.

Нөк. молотов јуунда айткан; „ бис жоктулардын эм тургуза коомой јатканнын ундубас кэрэк; олордын нэ-лэ кэрэгин ундууры-ла **тартыжып, оо үзэри** жоктулардын биригэринэ болужар кэрэк.

Бис деревнэ јэринин кулактары-ла амыр жок тартыжар кэрэк, олордон јэдэр јаманды,

олордын деревнэ јэрдэ, экономический, политический кэрэктэрдин аайынча тыгыл турган јэрлэринэн, оморды чыгара согорын кичээр кэрэк, Бис јагыс јоктуларды бириктирэринэ кичээбэй. орто улусты бистин тыгыдып турган кооператив ажра) экономический кэрэк-ле, (советар ажра) политический кэрэк-лэ бириктирэрин кичэр-кэрэк.

Кулактаг орто јатканды айра-ла, јоктуларды партия јанына бириктирип, оны-ла ножо јокту-ла орто јатканды биринтипэр союз төзбөри-партиянын ижинин төзи ол дэл болор.

Албаты кандый ла ишхэ кирижил иштэ-жэринингы тыгыыры.

Бу революциялу јылдарда ишмэкчи-лэ крестьян албаты кандый-ла кэрэккэ үүрэнэри, кэрэк башкарары өйинэн өткүрэ тыгыды. Революция омордын көзин ачып көп нэмэни билер этти. Революция крестьян ал атыны, озодон билбэгэн, качан-да билбэс, көп нэмэлэргэ үүрэти. Революция крестьян ортозында јагы кэрэксигэдий, көп нэмэ тапты.

Бистин эмдиги крестьяндар-ла, революциядан озогы крестьянды тэгдэштирэр болзо, омордын ортозы срагай јаан рай бэргэн. Крестьяндар, бу революция јылдарда өзүп чыкты. Бичик кычы-рарына, чийэринэ бодозо; озогызынан раак артык, политический кэрэк-лэ, агрономический-кэрэккэ онон-до өскө кэрэктэрди бодозо, озогызынын артык. Крестьян революция озогызынан, эмди нэ-ле нэмэни билэр болды дэл, айдар кэрэк.

Крестьян албаты государство башкара башкаруда кожо туруп јат. Крестьян албаты, ишмәкчи албаты-ла онын партиязы-Коммунистический партия-ла кожо бойнын Советский Государстваны будүрүп, тыгыдып јат. Крестьян албаты, бойынын айлы јурты, јадар јадыжын, јүрәр јурум-мин, јаңы јүрүм аайынча. өскөөртип јат.

Крестьян албаты бойынын айыл-јурт кәрәгин тынытканы-ла, бойынын јадар јадыжы аайланганы-ла, јон ортозында кандый-ла ишкә кирижер и тыгый бәрди. Крестьян албаты советтердә, онын бөлүктәриндә, јаргыда, кооперацияда, крестьянский комитеттердә,, база учу јок јон ортозында кандый-ла кәрәкту јәрләрдә иштәнип јат. Совет башкарудын баштан кандый-ла јүзүн-јүүр кәрәктәрин, крестьяндардын кәрәксинәри сүрәкәй боло бәрди.

Крестьян албаты јон ижинә кирижер кәрәгиндә, советтердин, крестьянский комитеттердин, кооперациялардын ижи аайланып, аргалу боло бәрди.

14-чи Јуун айткан:, пролетариат-ла онын партиязы, Јөктулорды-ла орто јаткандарды басрта социалистический иш бүдүрәргә, онын кандый-ла иштәриндә иштәәр әдип, база государственный кәрәкте тургандар, кәрәк капшагай бүдүрбәзи-лә тартыжарга, оларды тузаланарын,, там-ла кичәеп, оларды ол иштәргә тартар кәрәк“.

Јуун база каттап айдып туру, бу турган аайыбыс-ла кысталап јакару-ла, јуу коммунизмын аайынча пролетариат башкаруун тыгыдары јарабас кооперацияны күүни јок болзо, тургузып болбос,, оны туткан улустардын алдына

чодын бэрип, оо бай бэргэн улустар, ол кэрэгинэ, буткэдий болзын; советтэрдин ижи аайланары, озор албаты-ла биригэри тын лп турар болзо ондый кэрэк, партия-ла Совет башкарудын, оногары иштэйтэн ижининг озочызы болор.

Партиянын 14-чи жууннынын бүдүргэн жөптөриндэ, айдылганы нэ нэмэ? СССР. јаткан ишмэкчи албатылардын; јон ижинэ кирижип тургандарын там-ла көптөдип, государственный айлалар, нэ-лэ ижинэ кожо тартып алар кэрэк.

Бистинг государства, миллион ишмэкчи албатынын колы-ла бүдүп јат. Ол миллиондор канча-ла крэзи бистинг ижибискэ кирэр болзо, ижибис јылгыр, капшагай болор эди. Онын кэрэгиндэ албатынын ишкэ кирижэр болып көптөгөнин, токтодып буулабай, ноктолобой, карын оны јакшызынып, јайымдап, баштап Советский јолго кийдирэр кэрэк. Јакарбай, баштаар кэрэк. Албадабай, тэгин айдар кэрэк. Советтэрдинг, кооперативтардын, крестьянский комитеттэрдинг талду тудуу тужунда, мундый улусты тудуар дэп, албаадабай, бүдүмчилү, јакшы кижизин бойы билэр, оны тутсын. Ол талду кэрэккэ тургандар, озорды талдап туткандардын алдында чодын бэрип турзын салар кэрэк. Советтэрдинг, кооперациялардын, крестьянский комитеттэрдинг, күүнлэ турган обществалардын нэ-нэ ижинэ крестьян албатыны тартар кэрэк. Крестьян улустын нэ-лэ ишкэ күүнзээри тыгыган кэрэгиндэ, партиянын алдында мундый иштэр башталды.

СССР-нинг ишмэкчи албатызынын нэ-лэ ишкэ кичээри өзөрдө, Совет башкарууды көрбөс өөштүлэрдинг ижи база-да өзүп көтпөп јат дэп, ны ундубас кэрэк. Город јэрдэ—јагы эконо-

мический политика-ла саду эдип тургандардын мешандардын, үүрэнгэн буржуйлардын, дерев-нэдэ кулактардын ижи тыгып өзүп јат. Город-тын буржуйлары кулактар-ла бир болорга, эбин бэдрэп туру. Олор биригэ-лэ, орго јаткандарды билинип, бойлорын ээчидэргэ јат. Олор крестьян албатынын нэ-лэ ишкэ кирижип, иштэжип турганын, бойлорынын кэрэгинин аайынча, олордын ижин бойынын јол ы-ла баштаарга јат. Јэ бистин өштүлэрибискэ сндый ишти бүдүрэргэ кэлишпэйт.

Ишмэкчи крестьян албаты, революция јылдарда крестьян кандый-ла нэмэнин аайына, сүрэкэй таскап өскон: кэм онын најызы, кэм өштүү, кэм мизи-лэ јангыс јол-ло барар: ишмэкчи албаты-ла онын партиязы-ба, ол эмзэ јангы экономический политика-ла саду эдип тургандар-ла, кулак-ла барар-ба ол билэр. Јокту-ла орто јаткан крестьян шимэкчи албаты-ла бир болуп, бойынын государствазын бүдүрэргэ, кожо барар. Коммунист партия ишмэкчи албаты-ла ишмэкчи крестьянды бойын ээчидэ алып барар. Партия Советский Союзта јаткан ишмэкчи албатызынын көбизин, социалистический ишкэ тартарына нэни-лэ эдэр. Бу мундый иш, јангы буржуй-ла кулакка удурлажарга сүрэкэй бужу нэмэ болор. Коммунистический Партия крестьян албатынын сагыжы-ла нэ-лэ иштэгэн ижин јакшызынар болзо, ижи аайлу-башту болуп биригэринэ, олордын бириккэн—профессиональный союзтардын ижин там-ла өрө көдүруп, ишмэкчи албаты там ла иискэ күйнсээр дэп, онызы јарт билдирип туру,

Партиянын 14-чи јууны айткан: „бистин Союзта јаткан ишмэкчи албатыны бастра бирик-

ктирип турган, Профсоюзтар—албатаа сүрэкэй кэрэктү нэмэ болуп јат.

„Бистинг профсоюзтар, нэ-лэ иштинг, албатынынг бойынанг чыгар кэрэктинг, албаты нэ-лэ ишкэ кожо турарынынг, ишмэкчи албаты бир болорынынг бастра албатынынг бир болорынынг школы, ишмэкчи албатынынг көбизин, социалистический ишкэ тартарынынг, албатынынг аайлу—башту јадарын өрө тартар, эмдиги турган јамылулардын бийиркөп кэрэк булгаары-ла тартыжарынынг школы,—коммунистын школы болорго кэрэк“.

Партиянынг ижи.

Партия ичиндэги кандый-ла кэрэктинг аайы. 14-чи јуунынг резолюциясында айдылганы: „пролетарий-ла крестьянынг бастра көп организацияларынынг ижин аайлу башту, дәп бүткүл ижин бастра бүдүрэрэнэ кэрэк нэмэ болуп јат, ол иштәрдинг ончозын башкарып турган күчтү—Коммунист партия, партия ичиндэги кандый-ла кэрэкти көрүп башкарып турар кэрэк“.

Ол мундый учурлу, партийный улустарды-партия ижинэ тэкши киршисин, партиянынг политика кэрэгиндэ кандый-ла јаан кэрэктәрин эрмәктәжәр тушта олор кожо турзын. Партия, иынг кандый-ла кэрәтәринэ турар кижиләрди талдап тудар әдип, ол кэрәкти тап-ла баштаар кэрәк. Башкараар кэрәктәргә, јаңы кижиләрдән тудуп турар кэрәк. Партийный ишкә кирижәрин јайымтадар кэрәк. Эски партийныйларга болужар әдип, јаңы кижиләрдән бәләтәп турзын. Партиянынг члендәрининг бичктәндә көрүп үүрәнәрин, иштән-дә үүрәнәрин тыгыдар кэрәк.

Партия ичиндэ Ленинын төс үүрэдүүн тыгдып, оны жайылтар кэрэк.

Коммунист Партия Совет государстваннын күчтү башчызы дэп, болор. Партия ончозын бирикктирип, көндиктирип, башкарып јат. Партия бистин кандый-ла ижибистин тыны, мээзи дэп, болор. Машина јанында турган, салда кийнинэн јургэн, партиянын ижинэ ол эмээзэ јаан кэрэккэ турган партиянын члени-коммунист кандый јердэ, кандый иштэ турган болзо, бойынын кэрэгин, јагыс аай иштэп турган без партийный лардан артык билэр кэрэк. Коммунист—онын партиязы ишмэкчи албатыла крестьяндарды. Кайдар баштап барып јат, онын ончозын көрүп билип турар кэрэк. Туура јолго кэлэлэ аийын тапай калбай, өскөлөргө чын түс јол көргүсин: бир кандый кэрэк болзо, онын аайын тапай калбай, оо коммунистын каруун аядарын билэр кэрэк. Бу мынын ончозын партиянын члени билэргэ кэрэк. Онын кэрэгиндэ, анчадала эм тургуза, партийныйлардын үүрэдүү, бичиккэ-дэ, ишкэ-дэ үүрэнэри кэрэк.

14-чи Јуунын резалюциязынын сөзи-лэ болзо, партийныйдын кандый-ла ишкэ кирижэрин аайлу-баштү эдип тыгыдары, кандый-ла үүрэдүгэ тэндэп тыгыдары. Партияичиндэ Лениннын төс үүрэдүү тыгыдып оны жайылтар кэрэк.

Партиянын бир болоры онын өзөри.

Партиянын өзөрин, онын постановлениязында айдылганы „партиянын организациялары јакши белзын дэп, ишмэнчилердин партияга нирэрин көптөдөринин, партиянын бириккэниндэ пролетарийлар артык белзын,

јаантайын оны көптөдөр иштың политика-
зын, ол ишти ол политиканың аайынча, иш-
тээр нэрэк дэп, јуун мынайып туру“.

Јуун мынайып бүдүрөрдэ, мунуң төс учуры
нэдэ?

Партийныйлар ортозызындагы улустардың
јакши билэррлэри көп болзын дэп, кичээри.
Ишмэкчиләрди там-ла көптөдип партияга тар-
тор болзо, оны-ла партияның бириккэниндэ про-
летарийды көптөдөр. Јуун партияның өйинэн
өткүрә јаанап тижип чыкканын јаратпай туру.
Коммунист партия ишмэкчи албатының алдында
турар отряды болган аайынча турар кэрэк; нэ-
нинг учун дэзэ, ол бириккэниндэ-дэ, нэлэ нәмәни
аайлап билэргэдэ артык болуп јат. Партияга иш-
мэкчи аблатыны бир аай көптөң кийдирэр дэ-
гән кэрэкти јуун кэрэк јок дэди јуун јаантайын,
тап-ла партияда пролетарийлардың бириккэни
көптэзин дэп туру. Советский ишкэ-бэ, јон ижи-
нэ-бэ туруп, иштэгән айлу-башту, бойы проле-
тарский революцияның, ишмэкчи албатының
оның партиязының нэ-лэ кэрэгинэ кичээмкәй
болуп билдиргән крестьяндарды, јууп партияга
алзын дэп туру.

Ишмекчи-лэ крестьяндардың партияга кирэр
аайын јуун јәшилтәр-дэ кэрэк дэп, салды. Иш-
мэкчи кижии алдында партияга кирәйин - дэгәндэ
ўч јыл партиядатураган, ўч кижии јүкчилу болгон,
эмди дэзэ, эки јыл партияда турган, эки кижии
јүкчи болзо, болор. Јаантайын јалданып кўчи-лэ
иштәп турган, фабрик-завод-тардың ишмэкчилә-
ри-лэ, тәгин ишмәчиләр партияга кирәйин дэзэ,
бир јыл партияда турган эки кижии јүкчи болзо
болор. Алдында крестьян партияга кирэр тужун-

да, үч жыл партияда турган үч кижиге кэрэк болган, эмди дээ, эки жыл партияда турган, үч кижиге кэрэк болуп јат.

Коммунист партия Совет Союз-ла, Совет башкарудың политика-зының аайынча, нэлэ, ишти. кандый-ла аайынча баштаар партия булуп јат. Коммунист партия, бистинг государствада, нэ-лэ нэмэни бириккитерэр, көндиктирэр, баштаар күч болуп јат. Коммунист партия биригип, бир болзо, ол тужунда, кандый-ла бүдүрэйин дегэн ижин бүдүрэр, башкараар аайлу-башту партия болгоны ол дэп болор.

Коммунист партия алдында кандый болгон, эмдэ ол бойы туруп калды. Мундый дэп 14-чи јуун база-да катап айты. Партияның бир болорын јок эдэр дэп турган нэмэ, кайдаң-да чыгып, кэм-дэ баштап турган болзо, ондыйлар-ла Центральный Комитет сүрэкэй тартышсын дэп, јуун мунайып јакып туру.

Јуунда нэнинг учун блааш болгон.

Партияның 14-чи јууннының иштэрининг кэрэк-түү Центральный Комитеттинг доклады, база ол докладтың аайынча болгон блааш. Центральный Комитетинг аайынча үзэри доклад эдэр болуп нөк. Зиновьев чыкты. Ол докладтардың, үзэри Зиновьевтың докладының аайынча бүдүрген резолюцияны ончо тэкши јөптөбөди. Резолюция учун кол көдүргэни 559 кижиге болды, көдүрбэгэни 65 кижиге. Центральный Комитеттинг докладынаң үзэри доклад эдэри кэмгэ кэрэк болгон болоттон? Нэнинг учун резолюцияны тэкши јөптөбөгөн? дэп, кижиге онойып сананат.

Центральный Комитеттин докладына үзэри доклад эдэр дэп, Ленинградтын организацияларынын делегатарынын сураганынча болордо. Бу бир кээк делегатар, јуунын эткэн, јөптөгөн, јакшы дэгэн кэрэктәрди јөптөнгөн учун ондый болды. Онын учун ол резолюцияны јаратпай, оны јөпсинбәди.

Кандый кэрэктәрдин аайы-ла јуунда блааш олды? Ондый кэрэктәр, тоолу кэрэк болгон. Баштапкызы-бистин јәрдә социализм тургузып Бүдүрәри. Экинчизи-јагы экономический политика кэрәгиндә. Үчүнчизи-крестьяндар кэрәгиндә. көртинчизи-партия ичиндәги кэрәкти бүдүрәри. Ту кэрэктәрдин ончозы, партияга-да бастра Бистин јәрибискә-дә сүрәкәй, учурлу кэрэктәр болуп јат. Онын кэрәгиндә јуун оу кэрэктәрдин байын әрмәктәжәр тужунда, шүүлтә-тартыш тын јаолуп, аразында әрмәк изип тыгып, табыштары баандап турды.

Бистин јәрдә социализм баштап оны бүдүрәри.

Бистин јәрдә социализм баштап, оны бүдүрүп болор-бо?

Ленин оны-ла кожо бистин Партия-да, Советский Союз бүткүл социалистический јон бүдүрәр, нә-лә кэрәги бар дэп, сананып турган, әм-дә ол аайынча сананып, бис бийыбыстын јәрибистә социализмды баштап иштәп-тә турубис, оны бүдүрәрибис дэп турубис.

Капиталистар әмдә Советский Союзтан ра а күчтү тын, турартынан олар бистин јәргә јуук чак кийдирип, бисти тумалабаза, бис социализмды-

бойыбыстың јәрибистә бүдүрәбис. Күн бадыжы-
сын ишмәкчи албатызы бискә болужып, Совет-
ний Союзты јок әдәр јуу кийдирбәзә, кандый-
ла албатылардың пролетарийларының револю-
циялары јәтгәнчә, бис алдырышпай турарыбыс.

Удурлашкан делагатардың сагыжынча болзо,
бистин јәрдә социализмды баштар иштәәри н-
иштәәр нә-лә нәмә бис тугак утун, оны
учуна чыгара, бүдүрә иштәп болбос, дәштиләр.
Европаның күн-бадыжының пролетарийаттыры,
бойларының бай јәпсәли-лә бискә болушка кәл-
бәзә, бис барып түбиндә, чыдажып болбой јок
болуп калар болбойыбыс дәп турулар.

Удурлашкан делегаттар иәмәни мунайып
көрөри-лә, партияның көбизи-дә, бастра партия-
ның күүпи сагыжы болгон 14-чи јуун-да оло-
рдың јөбинә кирбәди.

Чын, бистин јәрибис—нә нәмәзи тутай,
јәдинбәс кәрәгиндә, коомой дәп айдар. Фабрик—
заводгорыбыстың іәпсәлдәри коомой. Бу јәпсәл-
дерин көбизин өскө государствалардан аккәлгән.
Бистин фабрик заводтордың ижи, нә јакшы јәп-
сәлдәри-лә-дә, иштәәр ижи-лә, дә Англияга,
Германияга раак јәтпәзин билип турубыс.

Бис ески башкарудың колынан сраңай үрә-
лип калган, әш нәмәә јарабас, коомой јәпсәлдү
фабрик заводтор алганыбыс. Јә бу үрәлгән ча-
чылганды аайлап алдыбыс нә-лә ижибисти өрө
көдүрдибис. Оның әдип турган нәмәләри уда-
бас јуу алдындагызына јәдәр. Бис онң ары
барарыбыс. Бис бойыбыстың јаңы советский
фабрикалар заводтор әдәрибис. Бис ололды кал-
ганчы үүрәдүдин узы-ла јәпсәп аларыбыс.

Бис бойыбыстың јәрибистә фабрик-заводтордың јәпсәлдәрин әдәрибис, кандый јәтпәзин өскө јуртардан алдырарыбыс. Әң озо баштаг, өскө јуртардан алар нәмәбис, машиналар, станоктор аларыбыс, ол машиналар-ла станоктор-ло, бойыбыстың фабрик-заводторыбыстың машиналарын әдәрибис. Бистин ижибис јылбай табынада иштәзәбис, ижибис јылар. Бис тап-ла, бойыбыстың јәрибисти өскө аймактардан нәмә алар јуртын ордына, нә-лә јәпсәл әдип турган јурт әдәрибис. Бис фабрик заводтордың ижин тыгыдып, онын ижин јайымдадып өрө тартарыбыс. Онон ары јәр иштәәрин мал азраарын, тыгыдып, оны кооперация јолына баштырып, кәрәгибисти оныйда бүдүрәрибис.

Советский Союзтын јурт тыгыдар ижи. мәндәш јок, тап-ла чын-јол-ла алдын јаар јылар, Кандый нәмә әдәр узыбыс тутак болзо, бис онон алдырбазыбыс. Бис бойыбыстың јәрибистә социализм баштап, оны бүдүрәрибис. Нә-лә кәрәктәрибис тыгыганы-оо јүкчи болор дәп, турубис.

ӨлҮп бардыбыс дәп, кыйгы ордына Советский Союзтын јурт ичиндә, өскөдо аймактардың алдында күчтү-чакту болорын тыгытсабыс; иш-мәкчи албаты-ла крестьяндардың бириккәнин тыгытсабис, нә-лә ижибисти тыгытсабыс, јер иштәер, мал азраар кәрәкти башкарзабис; крестьяндардың көбизин кооперацияга кийдирәргә кичәзәбис; садучылардың садуун, капиталын, тап-ла кыстап астадар болзобис, ол тужунда, бис бойыбыстың јәрибистә социализм баштап оны бүдүрәрибис.

Күн бадыжынын пролетарии, бойларынын јәрләринин буржуйларына Советский Союзты

жок эдэринэ бэрбэзэ, бис үрэлбэй чыдажып, бойыбыстың јэрдэ социализм бүдүрәрибис. Күн бадыжынын пролетарий он јылдың туркунына, революция чыгарып, оноң артыкты, башкаруды бойының колына алза, олор бистинг ижибискэ булуш эдэр, ол тужунда, бистинг јэрдэ социализм ижи капшагай јылып бүдэр.

Партияның 14-чи јууны байгы сациализм ижин бистинг јэрдэ бүдүрүп болбос дэп, айткан Ленинградтаң кэлген делегатардың сөзин бирдэ, нэмэ јаратпады. Олордың онойып айтканы јаман-да јастырада болуп јат. Олор Советский Союзтың јурт кэрәгиндэ ижи тыгып, өзүп турганың ондо социализм бүдүргәдий кэрәктинг көбизин көруп туруп, јок оны эдип болбос дэп айтканы, эдэр нәмәни, эдип болбос дэгәни ол туру.

Партияның 14-чи јууның айтканы: „Бистинг јэр, пролетариат башкарулу јэр, бүткул социалистический јан бүдүрәринэ, кандый-ла кэрэк нәмәзи бар. СССР социалистический нэрэн бүдүрэр кэрәгиндэ, тартыжип, оны јәнгә-лэ, керегин бүдүрәри партияның ижининг төзи ил болор дэп, јуун онойып туру

Бу ишти бүдүрэр кэрәгиндэ, бир сүрәкэй кэрәкту нәмэ, бистинг јэрдэ, социализм тургузып болбос дэгәндәрлә тартыжары дэп, јуун онойып туру.

14-чи јууның социалистический кэрэк бүдүрәрин „Крестьянын газеды“ мунайыг, айдып туру:

Социалист кэрәгин бүдүрәри, кажи-ла иш-мәкчи-лэ крестьянын ижи болор кэрэк иш-лэ

социализмды бүдүрөтөн, оны көргүзүп 14-чи жуунун бүдүргөн сүрөкэй жаан кэрэги ол. Бистын госуударствоннын кандый-ла иш эдэр нэмэлэрин тыгыдарыбис, јэрибистэ машиналар эдэр јурт эдип, өскөртсөбис эткэн машыналарыбыс, капиталист госуударствалардын эткэн машиналары, коомой эмэс, омордыйынан артык болзын бойыбыстын јэрибистэ социализм тургузып турганыбыс ол болор.

Кандый кэрэк тэрибис тугак болбозын дэп, артыктап алтын, тэмир, таш көмүр јуур кэрэк-бойыбыстын јэрибистэ социализм тургузып турганыбыс ол болор. Кандый-ла нэмэ артыкту болор болзо, ол тужунда јуртым тын болор дэп туштаган-ла крестьян билэр-ондый артыкту нэмэни Госуударства-да тудар кэрэк. Ол тужунда јурт ичинин кандый-ла ижи тутак јок иштэлип турар.

Ишти көп чыгымы јок эдэринэ үҮрэнэр кэрэк. Бистин артык чыгымдарыбыс, капиталистардын чыгымынан ас болгодый болзын. башкару кэрэгинэ чыгып турган чыгымыбыс, капиталистардын, помещиктардын чыгымынан ас болзын, бис ондый тудум ээлэр болзобис, баstra албатынын јөөжөзин, артыктап јуун алган Солковойларыбысган бүдүп турган ээлэр болорыбыс-ондый болзо, Свциализм тургузып турганыбыс ол болор.

Кооперацияны јоктулар-ла орто јаткандардын өрө көдүрүлүп аайланарына тузалу болушту болзындэп бүдүрэр Кооперацияда јагыс-такижин болзын, баstra јанында болзын кэрэги јагыс аай болгодый болорына кичээр болзодэревнэни социализм јөлго чыгарганы ол дэп

болор. Кооперация ажыра, крестьянның айлы жур-
ты-ла ижи-лэ, городтордың фабрик-заводторы-
ның ортозын ортоо кирижэр нэлээр, спекулян-
тар јок эдип бириккитрэри-деревнэни социали-
змга јууктатканы ол.

Деревнээ өдүп турган машиналар өңдү,
көп-тэ болорына, бастра јон-ла машина,
тудунуп, тузаларына үүрэнэри, салда ордына
трактор-ла иштээринэ үүрэнзэ-деревнэ јэрдэ
социалистический јурту јон тургусканы ол бо-
лор.

Коммунистка јон ижининг башчызы боло-
рына, крестьяндарды кандый-ла кэрэгин бэрип
турган, тыгып брааткан социалистический иш-
тэрди, бүдүрэр башчы болорго командирынан,
бийинэнг өскөлөнзө-коммунист социализмды
бүдүрүп турганы ол дэп болор.

**Государстваның и жинэу ээри јаны. нан-
ча јүсмуң, нанча милл кон партияга нирбэ-
гэн улустарды тартпай советский башкаруды
тыныдарыбыс ол-јэрибисты социализмга
баштаар, Советский башкаруды тургусканы-
быс ол болор.**

Социализмды тургузар иш, ушмэкчи-лэ
крестьянга кэрэк јок иш эмэс, анчада-ла социа-
лизм кэрэги бу ондый јон-ло јуртын кэрэги,
оны туштаган-ла ишмэкчи-лэ крестьян бастра
государстванның кайда-ла нэмэ эдэр ижин. тыны-
дар тужунда ол эмэзэ крестьянга кэрэктү нэмэ-
зин бэрэрдэ бүдүрэр кэрэк. Бистинг 14-чи јуу-
ның учурлу төзи ондо, оның бискэ көргүскэни,
бистинг күнинг заин иштэп јаткан ижибистэн,
јэр үстүндэ качан-да болбойтон, јаңы социали-
стический јон бүдүп турганы көрүнэт.

Јаңы экономический палитика.

Ишмәкчи-лә партия, јуу тужундагы коммунист иштәргә турган, иштәң јана түжүп, ол јана түшкән аайынча, тужуп, калды дәп, јөпкө кирбәгәндәр мунайып сананып јат. Ол удурлашкандардың санаазы болзо, партия әмдәә јәтрә јага түшкәнчә дәп санан јат јә бу кәрәк чындап-ла ондый әмәс-пә? Ондый әмәс.

Јә, јаңы экономический политика, кыскартып айтса-нәп дәп нәмә, нә нәмә? Нәп-партия-ла пролетариаттың јурт айлаар пәликазы, социализм бүдүрәр кәрәгиндә, тудумдап, төстү акча јууп, оның аайынча, государстванның јаан кандый-ла нәмәләр әдәр фабрик-заводтордын ижин тыгыдары, өрө көдүрүлүп аайланып јаткан, јәр иштәәр иш-лә мал азраар кәрәгиндә, кандый-ла кәрәктү нәмәләрин бәрәри; бу ишти бүдүрәргә, јурт ичинә кандый-ла нәмәләрди тузаланар болуп, нәкәжәри Октябрдың Революциязы Социализм-Совет башкаруудың бүдүрәр. политический аайын төзөди. Јаңы экономический политика, социалист јон бүдүрәргә, кандый-ла экономический аайын бүдүрзин дәп салган нәмә болуп јат. Ол әмәзә, кажы бирдә мунайып, нәп социалистка баштаар јол дәп, айдаттандар.

Јә, јаңы экономический политика, тәскрләгәни болды әмәш-пә.

Чын болгон Јаан төстү кәрәктәрди бойыбыска артызып алып, кәрәк тужунда оок кәрәктәрдәң тәскәриләгәнибис. Кәрәк тужунда продразверсткадан јана түжүп, ордына продналог салдыбыс, јайым саду, кандый нәмәләр әдәр јәрләр тургузарын, арендака аларын, јәр арендап

аларын, јалчы јалдап аларын, ологорго-да тунгэй көп нэмэлэр бәрдибис. Ондый-да болзо, јуу тужундагы коммунистын ижинэ бодозо. ол тәскәриләгәни болор. Јә тәскәрләгәни нәгә кәрәк. Бойыбыстын кўчибисти өскөртип јангыртала, база каттап ичкәрилээр кәрәгиндә ондый болды; јурт кәрәгинин ижин аайлаар болуп, јангыс бойбыс эмәс, крестьян-ла кожо ичкәрилээр, јангыс государстваннын фабрик-заводторынын ижин аайлабай, јә јәр иштээр, мал азраар крестьянын-да ижин јылдырар кәрәк дәп, турубис. Ол эмәзә, В. И. Ленинын сөзи-нә бистин јана тўшкәнибис, кийиндә јүгүрүп барала онон раак касырыбыска дәгән.

Бис канча крәзи узак јана тўжүп турдыбыс Бистин јана тужерибис токторы ба, Ол Јана тўшкән аайынча туру-ба удурлашкандардын сөзи-лә болзо, бис эмдәә јана тўшкәнчә турубис.

Јок, бу төгүн! Јана тўжәри, алдында токтоп калган.

1922 јылда март айда, бастра Россиянын нәлә тәмир әдәр устарынын јуунынын, коммунистарынын заседаниязында В. И. Ленин бойынын куучынында мунайып айткан: „Бис ончобис јарт көрүп јадыбыс, јажырып турганыбыс јок; нәп-дәп нәмә јана тўшнәнибис ол дәп, бис тудуп алардан болгой, там ары кирдибис. Капиталистарга бәргән јайымдардын аайыла, јана тўжәрибис әмди токтоды дәп, бистин әмди айдарыбыс ондый туру. Бис эно-мический нәрәктин аайыла јана тўжәрибисти, әмди токтодып-та ийәрибис. Болор! Эм мунаг ары кайра баспай, кўчибисти аайынча тыгыдып, биркккктирәринин ижин иш-

тээр кэрэк“.

Үч нэдэлэ өткөн кийниндэ март айдын учун јаар 1922 жылда партиянын 11-чи јууны, Лениннын айтканын јөптөп, бойынын јөн постановлениязында салды.

1922 жылдын баштапкызында партия-ла ишмәкчи албаты, бойынын јана түжэрин токтодып, којоим эм мунаг ары капиталына бир әбәш јайым бәрбәй, айыл-јурт ижинин аайынча ичкәриләрибис дәп турубис. Јыл заин ол иш мән-дәлип, јайада тазылдап-та өсти. Эм туштаганы-ла ол ичкәрилээр иштән нә болгонын билип туру. Фабрик-заводтордын әдәр нәмәзи үч артык болуп өсти. Јәр иштәри, мал азраары тыгыды. Јөөжөбис тыгып көптөди. Тәмир-јолдор-ло нәмә тартары аайланды. Јурт ичинин-лә, башка аймактар-ла саду әдәри көптөди. Кооперация өзүп јат. Јаан фабрик-заводтордын ижинин 94%⁰ госуларстваннын колында туру. Госуларства ла кооперация седуу, өскө садудардан раак артыктады. Ишмәкчи албатынын тоози өзүп, иштээр нәмәләри-дә көдүрилди, иштәп алар јалы-да көптөди. Сельско-хозяйственный налог јабызды. Госуларство јәр иштээр, мал азраар кәрәккә бәрип турганы, олордон алып тургаынан көп болды. Алдындагы јылдарга бодоор болзо, крестьяндардын јадыны эм аайлана бәрди.

Муны кандый-да кижиге, бойынан көрө, көрөрдө, биләрдә. Бу муны-ла нәни айтканы? Ишмәкчи албаты-ла партия јәр иштээр, мал азраар иштән јана түшкәнин айткан-ба, ол әмәзә, ол ишти бүдүрүп ичкәриләгәнин айткан-ба?

Бу әткән иштәр, чәчән әрмәктән артык, экономический иштә бистин ичкәриләгәнибисти,

социализмга јууктаганыбысты, јарт айдып туру.

„Өскө нэмэ-лэ эмэс, јаңыс нэл ажыра — социализмга кэлэрибис“ дэп, В. И. Ленин мунайып айткан.

Партия-ла ишмэкчи албаты, јаңы экономический политиканы кэрэк јок дэн турган эмэс, оны јок эдип, јуу тужундагы коммунистың ижинэ ойто барбаска туру. Партия-ла ишмэкчи албатының сагыжында јана түжэр дэп нэмэ јок, карын бу калганчы төрт јылдың туркунына јакшы ичкэрилэгэнибис, эмдэ ичкэрилэп турубис, кийиндэ ичкэрилээрибис; јаңы экономический политиканың јолы-ла социализмга јууктарыбыс.

Удурлашкандардың прдставителдарының чыгарулу кижилэринин, јаңы экономический политика нургулай-ла јана тужуп турар дэп айткандары, ончозы төгүн. Алтам тоозына јүрүм бойы оны үрэй чаап турат.

В. И. Ленинның сөзи, јаңы экономический политика, јурт кэрэгининг јаңыс чын, политиказы, пролетариаттың башкарууга кэлгэн политика ол дэп болор.

Крестьян кэрэги.

Удурлашкандар Партияның Центральный Комитедин кулактың јэдэр јаманды јэтрэ бодобой туру дэп бурулаган. Оның чыгарылу кижилэри айдышкан, Центральный Комитет кулактаң јэдэр јаманды көрбөй, ол јаманды јок эди сыл-мап саларга јат.

Удурлашкандар Центральный Комитет-лэ бастра партияны, кулактаң јэдэр јаманды јэтрэ бодобой туру, јокгуларга јэтрэ болуш этпэй

туру дэп, бурулаза-да, бойлары ол нэмэни канайда этсэ јакшы болор, оны аайлаар, јакшы сүмэ айдып бэрбэди. Центральный Комитет-лэ бастра партия дэзэ мунайып туру, удурлашкандар кулактан, јэдэр јаманды өөйинэн өткүрэ јанадып јат; чын јаман табылар јерди көрбэй, өско јэр-јаар көруп турган болбой. Удурлашкандар, орто јаткан крестьянын учурын јэтрэ бодобой јат.

Кулак алдынан бойы јаманын јэтирэр-бэ? Сөс јок, јаманын јэтирэр. Јэ, онын јаманы нэзиндэ? Кулактын јаманы јагыс онын өзүп, байып турганында эмэс; кулактын јаманынын јааны јоктуларды колго түжүрүп, орто јаткандарды бойын ээчидэргэ турганында болуп јат. Кулак јоктуларды бойына бактырала, онын орто јаткандар-ла биригэринэ, арча эдэргэ јат. Кулак ишмэкчи албаты-ла јоктулардын, орто јаткандар-ла биригэринэ, арча эдэргэ туру.

Чын јаманын бойы мында!

Айдарда, кулак-ла тартыжар нэмэнин аайы јолы нэдэ? Оны-ла јакару јолы-ла тартыжар-ба ол эмээ, бир кандый өско нэмэ-лэ тартыжар-ба?

Удурлашкандар мунын аайынча бир-дэ кару айтпайт. Партиянын 14-чи јууны, кулак-ла тартыжуды јакару аайы-ла этсэбис, јоктулардын комитединин политиказына ойто барганыбыс ол туру.

Јэ оо пария ойто барбас. Ондый нэмэдэ-кэрэги-дэ јок.

Кулак ондый-ла күчтэ нэмэ эмэс, удра јуулажып баргадый, Кулак-ла тартыжарын өскө ја-

нынан баштаар кэрэк. Јоктуларды јууп бириктирэр кэрэк. Айыл-јурт кэрэгиндэ, өрө өңдөйзин тынызын дэп оо болужар кэрэк. Јоктуларла орто јаткандардын бириккэнин тыгыдар кэрэк. Орто јатканды кулактын бигэринэн айрып ушта согуп ылар кэрэк.

Кооперация ижин төзөлтип, јайтамдар кэрэк. Кредит-лэ јокту-ла орто јатканга болуш эдэр кэрэк. Тап-ла јокту-ла орто јатканды экономия аайыла кулак билэринэн айрар кэрэк. Партиянын деревнэдэ эдэр ижинин төзи мунда болор.

Бу кэрэктин аайы-ла удурлашкандардын гэскэри барганы одно болды. Олор партияны тэскэри јолго ийдэ саларга санаган. Јэ муны болуп, алгылабай салды. Партия Лениннын үүрэдүүнэ бүдуп, бойынын чын јолын таап алган, ол оноң кыйбас.

Партиянын 14-чи јууны крестьяндардын кэрэгинде партия ичинэ, эки аай кийдирэр дэгэнди бурулады. Баштапкы аай кулактаң јэдэр јаманды өйинэн өткүрө јаннатканы, экинчизи кулактын јэдэр јаман јаар колы-ла јагып, оны көрбэй ундуп салган дэгэнди бурулады.

Кулактаң јэдэр јаманды өйинэн өткүрө јанаткан-ла орто јатканын учурын јэтрэ билбэзилэ бу баштапкы аай-ла сүрэкэй тартышбаганча болбос дэп, јуунын сраңай кэрэктэп турганы ол.

Партия ичиндэги кэрэктэр.

Партия ичиндэги кэрэктэрдин аайынча, удурлашкандар мундый-мундый кэрэктэр эдэр кэрэк

дэп, айткандарын, олордын айтканын јуун канайып-та јаратпады.

Фабрик заводто станоктын алдында туруп, иштэп тургандарды партияга тартып, партияны капшагай көптөдөр кэрэк дэп, баштапкы айтканы ол. Јуунан озо удурлашкандардын бир кэээк чыгарылу улустары айдып турган, кийиндэ болор јуунга, ол эмээ бу јылдарда, партияда турган, улустардын 90% станоктын алдында иштэп тургандар болды. Јэ јуунда бу айткандарын чыгарбады, ол өйинэн јарабас нэмэ болбой дэп билгилэгэн.

Чындаза дээ. Эм тургуза бистин партияда миллион ажра член-ле кандидаттар, олордын ишмекчилери 600 муннан ас эмэс, иш этпэстэри крестьяндарды, кэрэкэ турган служащий улустары 400 муннан ажра болуп јат. Ударлашкандардын чыгарылу кижилэринин сөзи-лэ болзо, ишмэкчидэн өскөлөри партияда 10% өтпөзин дэгэн, ондыйлар эм тургуза 400 муннан ажра болуп јат. Партияда 4 миллион член болгон тужунда, олор ол тужунда 10% болор. Эм тургуза дээ, партияда 1 миллион кижиле болуп јат. Ондый болзо, мэгдеш-лэ тургуза партияга ишмэкчилердэн 3 миллион член кийдирип алар кэрэк болуп барып јат.

Партияга мундый нэмэ кэрэк-пэ оо јөптөнүп болор-бо? Кэрэк-тэ јок, јөпгөнбөс-тэ!

Партия ишмэкчи албатынын алдынан јүрэр отряды болгон бои, ол бойынча туруп калды. Партия бойынын ортозына јаңы ишмэкчилер кийдиргэни-лэ өзөр, ол ишмэкчилер пролетарский школды (профсоюзтын, јсн кэрэгинин ижин) јакшы үүренгэн ишмэкчилер болзын; олор кэ-

чэги күннэн бэри фабрика турган эмэс, јэ кандый-ла ишти бүдүрэр кижиге болзын, фабриктың казанына јакшы кайнаган бүдүмчилу кижиге болзо, болор.

Партияга проллетарийаттың бириккэни өзөр. Ол-ок тужунда, партияга, јон ижинэ таскаган —крестьяндарды алар-ок эмэй база. Эки-үч јылдың туркунына партияга 3 миллион кижини партия алып болбос, Онойторго оны ј бир-дэ кэрэги билдирбэйт.

Алдында партияда турган, партия оло-ло тартыжып, оло-ло јок эткэн бөлүктөрдиге ойто партия ижинэ тартар кэрэк дэп, экинчиге айтканы ол болгон.

Партияда турган кандый-ла кижини иш иш-тэдэрин кэм-дэ јаратпай турган эмэс. Оло-ло кибизиге, Центральный Комитеттиң баштаганынча, партияның бүдүргэничеге иштэп јат, иштэгэндэри коомой эмэс. Јэ оло-ло башка бөлүнгөп, партияның јобинэ јакартпасын, оло-ло башка јоп бүдүрүп, оның аайынча иштээрин, партия качан-да јууктатпас, јаратпас. Оло-ло башка бөлүнгөрин јууктатканы-партияны бөлүгэни ол, ондый болуп барза, оокту јаанду канча-канча бөлүк болуп, бойы-бойлоры тартыжып турган бөлүктөр болуп барар. Ол партияның үрэлip чачыларына түгэй болуп, оны-ла кожо партия башкарып турган Советский Союзтың-да өлгөни ол болор.

Коммунист партия биригип, бойының катту башкаруула, бир аай јаныс турары-ла күчтүү болор: Ол эмээ, нөк. Бухариның сөзи-лэ айдарболзо, бискиң партиябыс кисель ошкош, маннаның кашазы бир токтоду јок сөс блаажып тураган үүрэнгэн философтордың јуунынды

нэмэ кэрэк јок бискэ, партия аайы-ла иштэнгэ дий, јаңыс күүн-лэ сагыш ла бириккэн, бир аай бириккэн, катту (тэмирдий) партия кэрэк, ол партия кандый-ла јаан удурлашкадый нэмэ болзо, чыдагадый болзын“.

Онынг учун јаан бу айткан кэрэктэрди јаратпай, бэрэктэн чыгарып салды.

Јуун Центральный Комитеткэ, бир болуп турган партияны, кандый-ла эбин бэдрэп, оны бузайын дэгэндэр-лэ сүрэкэй тартышсын дэп туру.

ВКП (б) Центрдың Контрольный Комиссиязы.

В. И. Ленин бойынынг бичиктэриндэ, „Рабоче-Крестьянский Инспекцины бискэ канайып өскөртөргө кэрэк“ база, „Ас та болзо, јакшы болзын“ дэп, 1923 јылдың баштангызында, Рабоче-Крестьянский Инспекция-ла Контрольный Комиссияларды өскөртөр кэрэк дэп јөтпөди онынг јөптөгөниндэ айдылып турганы онынг ижинэ турар кижилэрди көптөдөри, Контрольный Комиссиялардың ижин көптөдип, олардың ижин Рабкрин ижи-лэ бириктирэр кэрэк дэгэни. Партиянынг 12-чи јуунында В. И. Ленин оору кэрэгиндэ болбогон, ол јуун бу кэрэкти онынг айтканынча јараты-да алды. Партиянынг 12-чи јууны В. И. Лениннын јөбин сап тудунып, Рабоче-Крестьядский Инспекция-ла Центральный Контрольный Комиссиянынг ижтэрининг кэрэктэрин бүдүруп, резолюциязын јөптөди. Бу резолюцияда ЦКК-дэ канча крэзи кижии иштэйтэн, база олардың эм озо эдэр ижининг аайын салган. 12-

чи јуунда КК ижин бир канча көптөткөн 12-чи јуунан озо Контрольный Комиссиалардын ижи партиянын бир болорын тыгыдар-ла, јон ортозына јакшы атка калзын дэп, иштээр иш болгон. 12-чи јуун, бу иштэп турган иштэрин артырела Контрольный Комиссия Государстваннын башкару кэрэгин иштээр ижин аайлу јакшы этсин дэп, салды. Бу ишти Контрольный Комиссиалар Рабоче-Крестьянский Инспекци-ла кожо бүдүруп лат.

Партиянын 14-чи јууны. нөк Куйбышевтын Центральный Комиссиянын Майдан 1914 јылда партиянын 13-чи јуунынан бэри иштэгэн ижинин аайын эрмэктэжип шинжилэди 14-чи јуун Центральный Контрольный Комиссиянын ижинин бастра ончозы јакшы болуптыр дэп, јаратты. Јуун Центральный Контрольный Комиссия-ла Рабоче-Крестьянский Инспекциянын бистин Государственный аппарат кэрэгиндэ иштэгэн иштэринин аайынча, ишти сүрэкэй јакшы айлап тургузуптыр. Цинтральный Контрольный Комиссия кандый партияга јарабас улус, партияга кирэрин јок эдип, оны-ла тартышкан ижин јуун јарадып туру, Цинтральный Контрольный Комиссия мунаг ары тэскэри нэмэ тап, партиянын бир сагыш-ла турганын, партиянын турган аайын, өскөртип јок эд.,р дэшкэндэр-лэ там тыг турушсын, 14-чи јуунда бүткэн јөптөрдин аайынча, кэрэкти иштэзин дэп, 14-чи јуун оныйп јакыды.

Центральный Контрольный Комиссия-ла, Рабоче-Крестьянский Инспекциянын мунаг ары мунагда иштэзин дэп, јөптөгөн јөбин јуун јөптөди. Бу јөптө башка-башка көп кэрэктэр бар, јэ олордын төстү башту јаандары албаты-ла биригэри, јакшы иштэгэдий кижилэр талдап алары

албаты аразынанг јакшы иштэгэдий кижиләрди кэрәккә тудары, кэрәкти узадып, булгап турган, кэрәккә турган улустар-ла тартыжары, государственный аппаратын ижин аайлу эдәри, партиянын бир ай турарын корыыры, база партияга јаман кижиләр кибрэзин дәп, онон корыланары; деревнэләр-лә биригип, иштәп турган јәрләрди арыктап көрөри.

Комсомол база пионерский кэрәк.

Партиянын 14-чи јуун нөк. Бухаринын Комсомол ижининг докладын әткәнин укты. Јуун бойынын резолюциясында Комсомол ижининг кандый аайланган онызын айдала, база јәдикпәзин айты, онын кийниндә мунаг ары нәни иштәйтән онызын айдып бәрди.

Комсомол бу калганчы јылда сүрәкәй өскөн. 1925 јылда Октябр айда, онын ортозында 1,633.000 кижиләр болгон, олардын ишмәкчиләрдәгә 35,8 проц. алчылардан 7, 8 проц, крестьяндардан 45,1 проц. өскөлөринән 11,3 проц. Фабрик заводтордо турган ишмәкчиләр јаш өскүрүмдәрдинг көбизин Комсомол бойына тартып алыптыр. Öткөн јаш Комсомол бойынын экономический-ла үүрәнәр кәрәгиндә, ижин сүрәкәй јакшы бүдүрүп аайланган әмтир. Комсомолдын политический иш кәрәгиндә иштәәр ижиләр тынгыган әмтир. Онын деревнәдәги-дә ижиләр аайланган әмтир. Комсомол партияга-да, јонго-до кәрәкту јаңы күч иштәнәр кижиләр үүрәдип, бәрип турган болуптыр. Комсомол, партия-ла кожо пионерский кәрәкти башкарып, оо 1.500.000 ажра болор кийдириптир.

Јә ондый-да болзо, јуун комсомолдын үүрү-

мининг аайынча тутак јандары-да көп, ижи-дэ тутакту дэп, айты.

Көп јэрлрдэ Комсомол ижин озогы айынча иштэп турган эмтир, ол иш революциянын баштапы јылдардагы иштердий болупјат. Комсомол иштинг өскөригэнин јакшы билбэй, јаш өскүрумнин сурагынча, ишти јаратпай турган эмтир. Комсомолдын, кажы бир јэрлэриндэ, Комсомол ичининг јаңы сүрэкэй уян болуп, онон чыгар кирэри өйинэн өткүрэ көптой бэртэн эмтирэ. Комсомол членинэн чыгары эмдээ токтобогон эмтир. Комсомол пионер ижин баштаарын јакшы иштэбэй турган болуптыр.

14-чи јуун, Комсомолдын ижиндэ төс јэтпэс ижининг јааны, ишмэкчи-лэ крестьянын јаш өскүрүмдэрининг јүрүмининг аайынча, ижги, ол иштын аайынча, кандый иш эдэттэн онызы болуптыр дэп, айты. Комсомол эмдээ јэтрэ, бойынын ижин јаш өссүримдэрдиг кэрэктэгэнинчэ, јакшы кэлиштирип болбогон эмтир.

Деревнэ јерди алалык.

Крестьянын јаш өскүрүмдэри, бойлорынын јакши јадар аайын бэдрэп, кичээнип јат Ол бойынын айл јуртын аайлу-башту эдип, оны јаңыртып өскөртөргө јат. Ол бойынын нэгэ-дэ таскаарын өрө тартыр дэп, бойынын јуртын аайлу-башту эдеринэ болуш эткэдий нэ-лэ үүрэдүгэ үүрэнэргэ јат. Крестьянын јаш өскурүми, деревнэ јердинг јүрүми јакши болзын дэп, кичээп јат.

Јуун деревне јердэ јакши тын ячейкалар, мундый ячейкалар дэп, айты: иштэгэндэри-үүрэнгэндэри јаңыс политика кэрэги эмэс, сельский хозяйстваны мунайда иштээ өндөнөр дэп, јон

жоргөдий иш эдэри; сельско-хозяйственный кружоктор баштаары, кооперация ижин, иш эдэр-айыча үүрэнэр участкалар, јралар јаландар баштап иштээри; бойынын ондый көргүзү ижи-лэ, крестьяндар јуртарын өскөртип, јаңы јүрүмнин аайынча иштээр дэп, олордын ижинэг көрө оныйда кылынып јер—дэ иштээрин јаңы аайынча иштээр.

Јуун мынаг көрөрдө, Комсомол бойынын деревнэдэги ижин өскөртөр кэрэк. Комсомол бойынын ижин мынайда эдэр кэрэк, крестьяндардын јаш өскүрүмдэринин ижинэ арча этпэй, олордын нэ-лэ кэрэксигэнинин аайынча болуш болзын. Комсомол крестьянын эмдиги јаңы јүрүм аайынча айыл-јуртын өскөртөр ижинэ, болужин јэтирип, ононг кожо иштэжип турар кэрэк. Комсомол јаңыс бойынын, бир нэмэ јок куучыны-ла албатыны бойына јууктадар эмэс, јаңы јүрүмнин аайынча кэлиштирэ нэ-лэ иш эдэрилэ јууктадар кэрэк дэп, ондый нэмэ јарг билдирэт; сельско-хозяйственный кооперацияны аайландырып, тынгыдып олордын ижинэ јонды тартары.

Јаңы аайынча јер иштээри озогызынаг артыгын, кооперацияга бириксэ тузалуун, јаңыс куучыны-ла эмэс, јэ јон оторзында бойынын ишгэгэн ижин јон көрзин дэп, кандый-да иштэ кожо туруп, јүрүм аайынча иштээр кэрэк. Комсомол крестьяндардын јаш өскүрүмдэрин, јаң аайынча јер иштэр-лэ, јаңы деревнэ ижине-кожо тартып алар кэрэк.

Комсомол пратия-ла кожо бойынын ижин, орто јаткан крестьянды бойы јаар тартар аайынча иштээрин кэлиштирип иштээр кэрэк.

Комсомолдын база бир иштээр ижи јокту-

ларга иш-тош аайынча болуш, эдэринэ кичээнэри. Јоктуларга айыл-јурт аайынча болужары, ар-телдэр баштаары, иш јок јоктулар иштэнэр узанар-школдор бүдүрэри, партияга Јоктуларды бириккитирэр ижинэ болужары, советтирдэ, ко-операцияларда деревэнинг өскө-дө организация-ларында көп нургулай јоктулар турзун дэп,— Комсомолдың јоктулар ортозында иштэйтэн иштэри ол дэп болор. Айыл-јурт, мал азаар, јэр иштээр кэрэгиндэ, Комсомол партия-ла, јок-ту-ла орто јаткан крестьяндар-ла кожо кулак-ла тартыжар кэрэк.

Јалчылардың, јоктулардың союзына орто јаткан крестьяндардың, јаш өскүрүмдэрин јууктар-дып, деревнэлэрдинг ячейкаларын аайлары, онын члендэри политический кэрэкти билгэдий эдип тынгыдары, крестьяндардың јаш өскүрүмдэрининг кэрэксигэнинчэ, бастра Комсомолдың кэрэгининг аайынча, олардың кэрэктэрин бүдүрэринэ кичэ-эри-Комсомолдың деревнэ јэрд,, бүдүрэр ижи ол дэп, ундубай јурэр кэрэк.

Кажы бир јэрлэрдэ јурт ичининг партийный-лары Комсомол ортозына ишкэ јэтрэ кэрэк билбэс кижилэр ийгилэн јат дэп. Јуун онойып көрди. Ондый нэмэни, јуун сүрэкэй јаман кэ-лишпэс нэмэ, онын ортозында јажыту јаан ја-ман нэмэ бар дэп, айты.

Јуун Эм тургуза Комсомолды баштаары, пар-тиянынг сүрэкэй јаан баштапкы кэрэги ол дэп, айты.

Партиянынг организациялар, партийянынг ју-ундардында комсомол кэрэгин јакши ајыктап, Комсомолдор-ло кожо јуундар эдип, Комсомол-

ижинэ јакшы кижилэр ийип, Комсомолдың пар-
тийный төзин тузаланып, оларды сраңай ол со-
юзтын ижинэ тургузуп, комсомолдордың бичик
чыгарарын тыңыдып баштап турзын дәп јуун
ондый јөп бүдүрди.

Бу калганчы јылда пионер кэрэги сүрэкэй
өзип көптөди. Онын отрядына киргән балдар
бүдүн јарым миллион болды. Балдар азраар кэ-
рэгиндә, пионер отрядтар сүрэкэй тузалу нәмә
болуп јат.

Јә бу-да кэрэк ончо јакши эмәс. Бу үйэлә-
рдин баштыңыларынын ортозы айра соғылып
ырап тургач әмтри дәп, јуун мынаайып көрүп
туру. Партия Комсомол ижин онду кичээбәйт,
пионер ижин сраңай-да көрүп турганы јок. Кажы
бир јэрләрдә Комсомол пионер ижин база коо-
мой башкарып турган әмтир. Пионерләрдин
башчыңылары база кэрәктәрин јәтрә билбәс.
Олор бу кэрәккә ол үүрәнгән болуп, кэрәктә-
рин јакши аайлап албай турат, балдарды кандый
тузалу кэрәккә үүрәдерин тыңытпай, олардың
базыдын, тыштынаң көрөри јакшы болорына ки-
чәп үүрәткиләйт,

Көп јэрләрдә јаантайын, пионерский ишти,
школдың ижи-лә кәлиштирбәй турган әмтир. Кө-
бизиндә пионерләрдин ижи өйинән өткурә көп
болуп, чылагылап, ондый нәмә јаш балдардың
күчин чыгарат.

14-чи Јуун, партийный организациялар, пио-
нерский ишти баштаарга, бойының ортозынаң
ол кэрәккә үүрәнип таскаган јакшы кижиләрдән
чыгарзын, пионер организация ортозында бир
кандый јәтикләс, тәскәри кәрәтәрин түзәәргә

Комсомолго болушсын, пионер атрадтарды баштайтан улустары үүрэдэринэ кичээп, олардын үүрэдүүн јакшы ајыктап көрүп турзын дэп јакыды.

Всесоюзный Коммунистический партия (б).

Партиянын озогы ады Российская Коммунистическая Партия (б) ол эмээ, РКП (б) болгон, 14-чи Јуун партиянын адын өскөртип адаар дэп јөп тургусты, адаганы Всесоюзная Коммунистическая Партия (б) кыскартып айтса ВКП (б) болды.

Нэниг учун 14-чи Јуун ондый јөп бүдүргэн, оны билэргэ-дэ күч эмэс. РКП бистин јэрдэ, башкарар партия болуп, јонын кандый-ла кэрэктэрин башкарып турган күч ол болуп јат.

Башка сөөк партийный организациялар Украинский, Белорусский өскөлөри-дэ РКП-ин бөлүги болуп оо кирип турган. Бу организациялардын Партийный Комитеттери Облостной, ол эмээ, Губернский Комитеттер аайлу болуп турган. Олор партиянын Центральный Комитединэ башкартып турган.

Јэ ондый-да болзо, бистин партия эмдээ јэтрэ, Российская Коммунистическая Партия, (большеви́ков) дэп, адалып турган. Партиялардын ады-ла-ондо турган кижилэри-лэ, олардын ижи јолы-ла, турар аайы-ла кэлишибэзи эм јарт билдирип туры.

Партиянын адын өскөртөр кэрэктин өйи эмди јетти.

Партиянын ижи јолына, онын иштэп тур-

ган аайына, кэлишкэдий атты эм бэрэр өйи јэт-
ти. 14-чи Јуун ондый јөпти чыгорып, Российский
Коммунистический Партияны (б.) Всесоюзный
Коммунистический Партия (б. дэп адаар дэп јөг-
төди.

Јэ муны мынайып өскөргөкөнинэн, партиянын
ижи-дэ, турган аайыда куулбас.

Всесоюзный Коммунистический Партия озо-
гы аайынча, бойынын башчызынын В. И. Лен-
ниннын үүрэдүйүнэ бүдүмчилү болуп турар. ВКП
Социалистический иштин аайынча Советский
Союзтын ишмэкчилэри-лэ крестьяндардын кан-
дый ла јангы иштэрди бүдүрүн јэңэргэ ээчидип
барар.

Партия ичининг башкаруу тын болуп, бир
аай бириккэн партия, бойынын үүрэдүйү-лэ, иш-
мэкчи-лэ крестьян албаты-ла биригэри-лэ күчтү
болор. Онынг бир турганын кэм-дэ айра согуп
болбос, партия ичининг башкаруун чаксырадып
болбос, онынг тын турган члендэрин кэм-дэ
кыймыктадып болбос. Онынг башчызы айдып,
чийип бэргэн јолынан, оны кэм-дэ туура ийдип
болбос.

Советский госуларстванын јүрүмин аай-
ынча, јурт ичиндэ кандый блааш чыкканда, онынг
там ла күчтү, бир аай турган партия болуп чы-
гып турды.

Партиянын өзөри талдулу, алдында турар
пролетариатты партияга кийдирэриндэ, база пар-
тиянын нэ-лэ ижинэн иштэжип, онынг аайынча
кылынып турган крестьяндарды партияга кийди-
рэринэн болор.

Госуларстванны башкарап нэ-лэ ишкэ, иш-

мэкчи-лэ крестьяндар ортозынанг көп кижилэр тартып аларына, партия оо кичээр кэрэк.

Партия эбрэ бойын айландра јактуларды бириктирип, ологго бут божына турарына болужар. Партия јокту-ла орто јатканын бириккэнин тыгыдар. Партия орто јаткан крестьянын нэ-лэ сурагын көрүп, Совет башкурадын кўчи-чагы јэткэнчэ, оо болужын јэтирип турар. Партия јокту-ла орто јатканын кулак-ла тартыжарына болужар. Партия ишмэкчи албатынын јоктулар-ла база орто јаткан крестьяндардын бириккэнин тыгыдарына кичээнэр.

Пзртия Советский Союзтын јуртын, тыгы-дып, оны ичкэри көндиктирэринэ кичээр.

Партия ишмэкчи-албаты-ла крестьяндар-ла кожо, нэ-лэ кэрэги тутак јокту јэрдэнг өскөртип Советский Союзты социалистический ижи јайта-мдалып, там-ла өзип, онон оры там-ла сельский хозяйстванг нэ-лэ кэрэгин бэрип турган јэр эдэ-ринэ јэдэр дэп турубис.

Издательско-Типографск.
Об'единение
„Ойратский Край“